సంసారం

★

శ్రీ పురాణం సుబ్రహ్మణ్యశర్మ

'అహోబలరావు' ఆ కాలేజీకి క్రొత్త లెక్చరరు. అతను ఉదయం లేస్తూనే ఒక అఘాయిత్యపు పనిచేశాడు. తత్పర్యవసానంగా పందొమ్మిది సైకిళ్లు పాతిక కారులు పావుడజను లారీలు ఒక గ్రోసున్నర రిక్షాలు ఎక్కడివక్కడ సడెన్ బ్రేకులు త్రొక్కుకుని స్తంభించిపోయినై.

అక్కడికి కొంతమంది కార్యశూరులు పోగయ్యారు. వాళ్లు ఉపన్యాసాలు దంచి సందేశాలు యిచ్చే రకంగాదు. ముఖ్యంగా ఆడవాళ్లకు అందులో వయసులో చిన్నవాళ్లకు ఏదన్నా ఆపద వస్తుందా మనం సేవచేద్దామా అని కాసుకూర్చుంటారు. ఈ అవకాశం ఎట్లా లభించిందంటే—

గవర్నరుపేట జంక్షనులో—రైలు కూడా అంతక్రితమే రావటంవల్ల పెద్ద స్టేషనునుండి వచ్చే ప్రయాణీకులు, మామూలుగా రోజువారీ పనులమీద తిరిగే జనాభా, చిన్నచిన్న సందుల్లోంచి 'కూలీ-నాలీ' కోసం ఎప్పటికప్పుడు వెతుక్కుంటూ తిరిగే బీదా సాదా, వాహనాధిపతులు అందరూ కలుస్తున్నారు అక్కడ ఆ వుదయం ఎనిమిది గంటలప్పుడు.

అటువంటి మాంఛి యమరద్దీలో, పోలీసు కనిస్టేబు తెల్లబోతున్నాడో, అభయహస్తమిస్తున్నాడో తెలియని పరిస్థితిలో, ఓ కాలేజీ భామిని, ఆ గొడుగుకు—కను మూసి కను తెరిచేలోగా—రెండు వందల డెబ్భై డిగ్రీల ప్రదక్షిణాన్ని పూర్తిచేసి, అపర సత్యభామాదేవిలా త్రోలుకుపోతున్నది సైకిలును.

అహోబలరావు అప్పుడే కాఫీనిమిత్తం బయల్దేరి వస్తున్నాడు. స్థానిక, దినపత్రికా సాంస్కృతిక వారపత్రికా విలేఖరులు కూడా చూస్తున్నారు 'న్యూస్' దొరక్క దిగాలుపడి. ఆవిడ జార్జెట్ సిల్క్ చీర రెపరెపలు సైకిలు పెడలుతో సరాగాలాడ్డం అహోబల రావు చూశాడు. అతని డబల్ బ్రెస్ట్‌కోటు గుండీ 'ఫట్' మని తెగింది.

'అరె రె !!!' అంటూ విస్తుబోయి రోడ్డుకడ్డం బడ్డాడు.

ఇక ఆ నవీనాంధ్ర యువతి అహోబలరావు ఆశ్చర్యార్థకానికి గుండెచెదిరి, అమాంతం బెదిరి, త్రొక్కుతూ త్రొక్కుతూన్న సైకిల్ని ఎదురుగుండా వస్తూన్న రిక్షాకు రాసి, ప్రక్కనే రోడ్డువారగా పెరుగుతట్ట నెత్తిన పెట్టుకొని తనదారిని తాను పోతూన్న ఓ నడివయస్సు గొల్లమనిషిని అమాంతం వెనకనుంచి ఢీకొన్నది.

ఒకడు ఆ అమ్మాయిని లేవదియ్యబోయాడు. 'ననుముట్టకు ముట్టకు మని కురుజనంబుల లోనికి దూరిన ద్రౌపదియుం బోలె' లేచి దూరంగా నిల్చొని, ఆ చక్కటి విశాలమైన నేత్రాలలో కన్నీటి కదలికల వాగుర ఏర్పడగా, పిండుకోసాగింది చీరెను. మరొకడు ఆ లేడీసైకిలు హేండిలుకు వంకర్లు సాగదీశాడు. ఇంకొకడు దూరంగా దొర్లి బురదలోపడ్డ పుస్తకాల నేరి, స్వయంగా తుడిచి, చేతి కందిచ్చాడు. వేరొక ప్రాప్తకాలజ్ఞుడు 'టించర యోడిన్' కోసం పరుగెత్తాడు.

తరువాత ఆ అమ్మాయి రిక్షాలో కూర్చుంది.

ఒక పెద్దమనిషి ఆవంకర సైకిలును ఎట్లాగో నడిపించుకుని వెనక్కాలే వెళ్లాడు.

ట్రాఫిక్ రూల్స్ తెలియని అహోబలరావు 'గప్ చిప్'గా కాఫీహోటల్లోకి దూరాడు.

ఏపాప మెరుగని పెరుగుతట్టలమనిషి చెల్లాచెదరైన పిడతల్నీ ముంతల్నీ యేరుకుంటూ 'సదుగుకునే గుంటలకి మొగయేసాలు, ఎదవ కాల మొచ్చిపడింది.' అని గొణుగుకుంటోంది.

2

అహోబలరావు కారోజు దుర్దినం. ఒకటివెంటొకటి అపశకునాలు, పొరబాట్లు, తుడుపులు కొట్టివేతలూ. దిగాలుపడి కూర్చుండిపోయాడు హోటలు కొచ్చాక గదితలుపులు తెర్చుకుని, కూర్చున్న అతనికి అలివేలు, అలివేలు వ్రాసిన ఉత్తరాలు, తనచేత అన్నిపనులు సక్రమంగా చేయించగల ఆమెలోని చైతన్యశక్తి, అన్నీ ఒక్కటొక్కటే గుర్తుకు రాసాగినై. జేబులోంచి యిదివరకు ఆమె వ్రాసిన ఒక ఉత్తరాన్ని తీసి చదువ నారంభించినాడు.

'నాకు మిమ్మల్ని ఎట్లా కాపాడుకోవాలో ఎవ్వరూ నేర్పలేదు. కనీసం కొన్ని సూచనలనన్నా చేసివుండలేదు. మా నాన్న నాకు కొద్దిచదువే చెప్పించాడు. మా అమ్మ కుంపటి అంటించటం అంట్లు తోమడంలాటి యింటిపనుల్నే నేర్పింది. నేను నా స్నేహితుల్తో ఆడీ పాడీ, సంగీతము ముగ్గులు, చింతపిక్కలు, గచ్చకాయలు, త్రాడాట, త్రొక్కుడు బిళ్ళలతోటే వ్యర్థంగా గడిపేశాను నా చిన్నతనమంతా. నాకున్న మిడిమిడి జ్ఞానంతోనే 'అది అట్లా కాదు యిట్లా—యిది యిట్లా కాదు అట్లా—' అంటూ వేధిస్తున్నాను. దాన్నే మీరు నన్ను సంస్కరిస్తున్నారనే పెద్ద ముక్క వేసి నాపరంగా వాడుతున్నారు. 'నాకేమి తెలుసును? నేను చాలా అప్రయోజకుడ్ని.' అనకండి, ఎవరికున్న ప్రయోజకత్వం వారికుంది. అంతా మీకన్నా ఎన్నో అంతస్తులు పైనవున్నట్లు మీరు గుణించుకుని భావించకండి. ఎవరైనా పరిహసిస్తూ మాటలంటే, అవన్నీ మనస్సుకు పట్టించుకుని బాధపడ్డం భావ్యంకాదు.'

ఇవన్నీ ఒకటివెంటొకటి జ్ఞాపకాని కొస్తున్నై. జరిగిన విషయాలను అక్షరాల్తో పొదిగి అర్థాంగికి తెలియపర్చటాని కతని కేదో సిగ్గనిపించింది. కాని వెంటనే ఆ అమ్మాయి విన్నపం గుర్తు కొచ్చింది. 'సమర్థురాల్ని గాకపోయినా అప్పుడప్పుడు మీరు పొందే సుఖదుఃఖాల్ని యీ చరణదాసి చెవిని గూడా వేస్తూవుండండి. అందువలన ఎక్కువఫలితం వున్నట్లు కనుపించక పోయినా, ఎలుకా సింహమూ కథ గుర్తుకొచ్చి ఒక రకమైన తృప్తికలుగుతూంటుంది. నేనుకూడా ఏదైనా జేయగల్ను అవుసరంవస్తే మీకు' అని.

అతనిక వుండబట్టలేకపోయాడు. సొరుగులోంచి కాగితాలు కలమూ లాగి బల్లముందు కూర్చున్నాడు. బలవంతాన కళ్ళలో నీరు తిరుగుతున్నా ఆపుకుందుకు యత్నిస్తూ కలం తీసి వ్రాయ నారంభించాడు.

'నీకు వ్రాయకుండా యీ నా అసమర్థతవల్లా తెలివితక్కువతనంవల్లా కలిగే ఫలితాలను నేనే అనుభవిద్దామనుకున్నాను. కాని నీకు ఏ వాగ్దానమైతే యిచ్చానో దాన్ని ఉల్లంఘించే శక్తి నాకు లేదు. క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే నువ్వనుకున్నట్లుగానే జరిగింది. మొదట్నుంచీ జాగ్రత్తగానే వున్నాను. బలహీనతలెక్కడా బయలుపడనివ్వలేదు. కాని యీ బెజవాడ ప్లాటుఫారంమీద అడుగుపెట్టిన మరుక్షణంనుంచి అంతా మారిపోయింది. ఏ పనులు చేయవద్దన్నావో అవే చేస్తున్నాను. వేట్నిగూర్చి ఆలోచించి మనస్సు పాడుచేసుకోవద్దన్నావో వాట్ని గూర్చే ఆలోచిస్తున్నాను.

నేను 'గాబరా' మనిషినవటం వల్ల ప్రతీదీ ముందే విపరీతంగా వూహించుకుని పప్పులో అడుగు వేస్తూంటాను. ఈ ప్రిన్సిపాలు నన్నెరుగును. ఇదివరకు నే నీయనవద్ద చదువుకున్నాను. కాని పూరా సూటులో వెళ్ళగానే నాకు ఆసనమిచ్చి చాలా మర్యాదచేశారు. నా పేరుచెప్పి 'అర్జీ' చేతిలో వుంచాను. ఆయన ఆశ్చర్యపడి నోరు తెరిచాడు. కాస్సేపటికి నవ్వి కరచాలనం చేస్తూ—'మిస్టర్ అహో బలే నువ్వు చాలా మారిపోయావే' అని నా అర్జీ అందుకుని రెండేరెండు కాళీలు యింగ్లీషు డిపార్ట్‌మెంట్‌లో ఏర్పడ్డాయనీ, ఒకదాంట్లో ఒక అమ్మాయిదూరిందనీ, రెండవది కాళీగా వుందని చెప్పారు. నేను సరే అని తలూచాను. ఇక్కడో విషయం వ్రాయటం మర్చిపోతున్నాను. నే నిన్నాళ్టిఉదయం జంక్షన్లో ఓ అమ్మాయి సైకిలు మీదనుంచి పడిపోవటాన్ని చూశాను. న్యాయంగా చెప్పాలంటే ఆ పడిపోవటానికి నేనే కారణమైనానని వ్రాయటానికి నాకు చాలా సిగ్గుగా వుంది. ఆ మొదటి లెక్చరరు ఆమె కాలేజీకి సైకిలుమీద వస్తూ పోతూంటుందని విన్నాను. కాని ఆవిడను నేను చూడలేదు

అట్లా అసలా స్త్రీ ఎవరో తెలుసుకోకుండానే యీ సైకిలు మీద నుంచి పడ్డ అమ్మాయే ఆ మాతోటి లెక్చరరు అనుకున్నాను. అట్లా ఎందు కనుకున్నా వంటే నేనేమీ చెప్పలేను. అపోహపడ్డం మాత్రం జరిగింది.

నాకు రోజుకు సుమారు మూడు గంటల పని. తతిమ్మా సమయాల్లో కాంపోజిషన్ గ్రంథాలు సంస్కరించాలి. నన్ను మొదటి సంవత్సరానికెళ్లి 'గద్యం' క్లాసు తీసుగోమన్నారు. అది సులువే— నాకు బాగా వచ్చు. కాని యీ గాబరా వొకటాయె—కడుపులోంచి దేవేస్తున్నది. ఐనా నేనెన్నడూ పది మందిలో ఉపన్యాస మిచ్చిన వాణ్ని కాదు. నాలుక పిడచ కట్టింది. రెండుసార్లు కాబోలు కాఫీ త్రాగాను. ముచ్చెమటలు పోశాయి. ఒణుకుతూన్న కాళ్లతో వెళ్లి కుర్చీలో కూలబడ్డాను. అనేక జతల కళ్లు నావైపు తిరిగాయి. చాలా తలకాయలు అలుముకున్నట్లు చట్టి పిడతల దొంతరలాగున అగుపించాయి. ఎట్లాగో అటెండెన్స్ వేసుకున్నాను. దాని, తగలేస్తే అప్పుడే అవాంతరం రావాలా? మొదటి పాఠం తెరిచి వ్యాసకర్తను గూర్చి రెండు ముక్కలు చెబుదామని గొంతు విప్పబోతున్నాను.

ప్రొద్దున్న సైకిలు మీద నుంచి పడిన ఆ అమ్మాయి పుస్తకాలు ఒకట్రో అరో పుచ్చుకుని, గుమ్మందాకా వచ్చి నన్ను చూసి ఆశ్చర్యపడి అడుగు వెనక్కు వేసి నిల్చినట్లుగా, నాకు తోచింది.

నేనిక్కడే తవ్వుకున్న గోతిలో పడ్డాను. అస్సలామెను పల్కరించక పోయినా బాగుండి పోయేది.

'ఇది మీ క్లాసా?' అని అడిగాను.

'అవును నాక్లాసే...' అంది మాంఛి పొగరు బోతు తనంగా. చచ్చాన్రా! ఈ అమ్మాయి లెక్చరరు—యీ క్లాసు ఆవిడదే కాబోలు. ఎరక్కపోయి చిక్కడ్డాను యిందులోనని, తెవుల్చుకుందామనే వుద్దేశంతో—

'సారీ! ఇది నాక్లాసనుకున్నాను. టైం టేబుల్లో అల్లానే వుంది. పొరబాట్లు జరుగుతూం టాయి. మీక్లాసైతే మీరే తీసుగోండి.' అని క్షమా పణలతో పుస్తకం మూసి యివతలకొచ్చి నేరుగా 'ప్రిన్సిపాలు' రూములో కెళ్లాను. యీ అవకతవకల సంగతి ఏదో గట్టిగా కనుక్కుందామని.

ప్రిన్సిపాలుగారు నా అవివేకానికి విసుక్కున్నారు. 'నీలో ఏదో మార్పు వచ్చిందనుకున్నాను. నువ్వూ మునపట్లానే వున్నావే' అని. తరువాత తెలిసింది—ఆ అమ్మాయికూడా విద్యార్థినేనని. నే ననుకున్నట్లు లెక్చరరు కాదని.

నాకిప్పుడిల్లు కదలటానికే సిగ్గుగావుంది. కదిలి బయటకెళ్తే అంతా పకపకా నవ్వుతున్నారు. ఆడపిల్లలు నేను నడుస్తూంటే', 'లెఫ్ట్! రైట్!' అని కదం తొక్కుతూ పాడుతున్నారు. నే నందరికీ లోకువై పోయాను. తోటి లెక్చరర్లు నన్ను వేళాకోళం పట్టిస్తున్నారు. ఈ జానెడు పొట్టను పోషించుగోవటానికి వచ్చినవాణ్నే 'దయా-జాలి' యీ కాలేజీకుర్రవాళ్ళలో, కోసినా ఏ ఒక్కడికీ నామీద లేదు.

ఏం చెయ్యను అలివేలూ? అంతా నన్నూ నా బ్రతుకునీ హేళన చేసేవాళ్లే.

నీ

అహోబలరావు.

3

క్లబ్బునుంచి పెందరాళే వచ్చిన ప్రసాదరావు టెన్నిస్ రాకెట్‌ను వూపుకుంటూ మెట్లెక్కి వస్తున్నవాడల్లా ఎప్పుడూ లేని యీ యింట్లోని స్తబ్ధతకు కొద్దిగా ఆశ్చర్యపడుతూ, బయటే పేము కుర్చీని జాజిపందిరకు దగ్గరగా లాక్కుని అందులోకి ఘటాన్ని జారవేశాడు.

ఈ సమయానికి యిల్లంతా మార్మోగించే రేడియో పలకటం లేదు. మనుష్యులంతా ఎక్కడా కదలటం లేదు. చివరకు యింట్లో ఎవ్వరూ లేరా అని అనుమానం వేసింది. క్షణంలో జాజిపందిరిమీదనుంచి వచ్చే సువాసనకు అతడు యీ అనుమానాలన్నీ కట్ట కట్టి ఒకమూల త్రొక్కి విశ్రాంతి ననుభవిస్తూ పెడను కుర్చీమీద త్రేలాడేసి కళ్లు మూసుగున్నాడు. కళ్లుమూసుగోవడమేమిటి? ప్రసాదరావుకి పిలిస్తే నిద్రాదేవివచ్చి వొళ్లో వ్రాలుతుంది. అతనట్లానే నిద్రపోయాడు.

వరండాలోని ప్రసాదరావు వరండాలోనే నిద్రపోతున్నాడు. హాల్లోని దమయంతి విసుక్కుంటోంది—

'ఆ క్లబ్బునుంచి యీ పాటికేనా తిరిగివస్తే బావుండును, డాక్టరుకు కబురు చెప్పేవాళ్లు లేరు. ఇక నేనైనా వెళ్తాను.' అని. విజయ వుడుకుమోతుతనంగా అంది.

'నువ్వు ఆ డాక్టర్నీ వాళ్లనీ తీసుకొచ్చావంటే నామీద వొట్టే అక్కా. ఐతే నాసంగతి నలుగుర్లోనూ పెట్టి నన్నేడిపించాలని వుందన్నమాట మీకు.' యీ చివరి ముక్కలంటూన్నప్పుడు విజయ నిజంగా ఏడుపుముఖమే పెట్టిందల్లే వుంది.

దమయంతి విజయకు దగ్గర సావచ్చి చేతుల మీదరాస్తూ—

'ఈవేళ ఎంతగండం గడిచి బ్రతికేవే—చెప్పు. ఈప్రపంచంలో ఎవరైనా నవ్వుతారని వైద్యం మానుకుంటారా? గోటితో పోయేది...' మాటను మధ్యలోనే అడ్డంవస్తూ 'పీల్లేదే అక్కా, నీకు పదివేల నమస్కారాలు యీకథంతా నాచేత అడ్డమైన వాళ్ళదగ్గిరా వాగించాలనుందా మీకు.'

దమయంతి టేబిలుమీద కూర్చొని చెల్లెలిముఖంలోని రోషానికి, అభిమానమనే మబ్బు తెరల్లో మునిగిపోయిన ఆమె ముఖబింబానికి, తన కర్తవ్యాన్ని కొనసాగనివ్వకుండా ఆమె ఆడే అర్థం లేని మాటలకీ గొలుసు కట్టుకోలేక లంకెలందక చివరకిలా అనేసింది.

'బావ వచ్చాక యీ సంగతి విని ఆయనేమంటారో—అప్పుడు నీచేత ఒప్పించి నీ సమ్మతం తీసుకునే డాక్టరికి కబురు పంపుతారంటావా ఆయన?'

విజయ ఒక్కమాటు వెనక్కి చార్లబడ్డ దిండు లేబును ఎడమచేత్తో సర్దుకుంటూ—

'నీకు పుణ్యముంటుంది అక్కయ్యా. జరిగిందేదో జరిగింది. ఇప్పుడైనా నీకు ఎరక్కపోయి చెప్పాను. బావకీ సంగతి తెలియనివ్వొద్దు. అసలే నవ్వుతాలు పట్టిస్తాడు.'

విజయ కేమీ పాలుపోలేదు. ప్రపంచమంతా తన్ను వేళాకోళం పట్టిస్తూన్నట్లు యీ ఉప్పు ఒకరి చేతుల్లోంచి ఒకరికి అందరికీ అందుతూన్నట్లు అందరూ అదేపనిగా నవ్వుతూన్నట్లు తోచి 'అబ్బ!' అని కళ్లు గట్టిగా మూసుకుని ముఖం చిట్లించింది.

దమయంతి లేచి 'రికార్డులు వచ్చే టయిమయింది. పెట్టమంటావా విజయా?' అంది. విజయ రేడియోకేసి చూసి 'పోనీ పెట్టు.' అనేసి యీజీఛైరులోంచి లేచి, తన గదివైపు కుంటుకుంటూ ఎల్లానో నడిచి వెళ్లాలనుకుని రెండడుగులు వేసింది.

అప్పుడే వరండాలోంచి కళ్లు నులుముకుంటూ హాల్లోకి వస్తూన్న ప్రసాదరావు 'అరే! ఇవ్వాళ విజయ ఎక్కడో బోల్తాకొట్టినట్లుందే? రెండువందల యాభైరూపాయల సైకిలు. ఇటలీనుంచి తెప్పించాను. స్పేరు పార్ట్సు కూడా యిక్కడ దొరకవు.'

దమయంతి 'చాల్లెండి! మీరు యిప్పుడనగా దయచేశారు. ఈవాళ దానికెంత గండం తప్పిందని..'

'అందుకే ఆనందిస్తున్నాను.'

విజయ చర్రున వెనక్కి తిరిగి,

'కాలుజారి పడేవాళ్లు పడుతూవుంటే నవ్వేవాళ్లు నవ్వుతూంటారు. సంస్కారంలేని మనుష్యులు.'

ప్రసాదరావు పులివేషం విప్పుతూ—'ఈవేళ క్లబ్బులో అడ్డమైన గాడిదా నా ప్రక్కను చేరి 'సారీ' అనేవాడే. నేను గాదయ్యా పడింది మా మరదలు—నా కెందుకు కండోలెన్సని బ్రతిమాలుకుని యివతల కొచ్చి పడేసరికి నా తలప్రాణం తోకవరకూ వచ్చిందంటే నమ్ము.'

దమయంతి కళ్ళతో ముక్కుతో చేతుల్తో ఎన్ని విధాలుగా అభినయించి వారించాలో అన్ని విధాలుగా వారిస్తూ—

'మీకు పుణ్యముంటుంది అస్సలే దానికి ఊరడంత అభిమానం. మీ రూరుకోండి. వేళాకోళాలకి కూడా సమయాసమయా లున్నై.'

విజయ తన గదిలోకి వచ్చి ఘడేలుమనేలా గదితలుపును వేసి ప్రక్కమీద బోర్లా పడుకుని తలగడలో తలదూర్చి వెక్కివెక్కి ఏడవ నారంభించింది.

'మాశారా! నే ననుకున్నంతపనీ జరిగింది.' అంటూ దమయంతి కొరకొరా ప్రసాదరావువంక చూసింది.

ప్రసాదరావు రేడియో ట్యూను చేయబోతున్నాడు. దమయంతి నెత్తీ నోరూ బాదుకుంటూ – 'మీరు యివ్వాళ ఏమి టిల్లాగ ప్రాణం పీకి పిండేస్తున్నారు? దాని వంట్లో ఏమీ బాగులేదు. ఆ రేడియోని కాస్సేపు వాగించకండి.'

ప్రసాదరావు ఆగి 'నేను సంస్కారంలేని మనిషినిగా. మీ చెల్లెలు యింత క్రితమే చెప్పింది.' దమయంతి 'ఆఁ' అని వెళ్ళి తువ్వాలు తెచ్చియిస్తూ స్నానానికి లేవండి. మీరు నేనూ భోంచేస్తే దానికి యిన్ని వోవల్టీను నీళ్ళన్నా కలిపియిస్తాను.'

'ఓహ్హో! ఆ తరువాత మెడలో వేసుకుని చిచ్చికూడా గొట్టవద్దూ. నిద్రపడుతుందో పట్టదో అమ్మగారికి. పోనీ ఆ పని నేను చేసిపెడతాను.'

దమయంతి కోపంగాచూసి—'మీ దగ్గర మంచితనంలేదు. ఆ సైకిలు యిటలీనుంచి తెప్పించాను. ఈవాళ క్లబ్బులో అంతా కండొలెన్సు చెప్పారు. ఎత్తుకుని చిచ్చిగొట్టు. ఇట్లాంటి మాటలాడక పోతే, ఆ వెకిలి పీనుగేవరో కనుక్కోగలిగారు? దారికడ్డంపడి వెకిలిగా నవ్వి ఆడపిల్లను బెదరగొట్టాడూ...యిదేనా చదువు? సంస్కారంలేని మనిషి?'

వేణ్నీళ్లు చన్నీళ్లు పాళాలుగా తోలుపుకుంటూ 'కాస్త వీపుతోము మైడియ్యర్. ఏమన్నావు? సంస్కారం లేదనా—వాడూ నాకు తమ్ముడల్లేనే వున్నాడు. క్రొత్తగొడ్డు మీ చెల్లెలి విసవిసలకు బెదిరిపోయి దారికడ్డం పడివుంటాడు.'

వీపుమీదనుంచి చేతుల్ని తీసివేస్తూ పరుషంగా

'ఐతే మీ రేమీ కలగచేసుకోరన్నమాట— ఇవ్వాళ యిట్లా జరిగింది. రేపు రెక్కపుచ్చుకు లాగుతాడు. మనమంతా చూస్తూ వూరుకోవలసిందేనా?'

'కళ్లుమూసుకుందాం. నేను చిన్నప్పుడు నువ్వు అటూయిటూ తిరుగుతూంటే రెక్కపుచ్చుగు లాగితే ఏం చేసేదానివి? అంతే. ఏదో ప్రణయకలాపమనుకుని తృప్తిచెందాలి.'

'ఛీ! ఛీ! ఛీ! రామ రామా మీ నోటికి సుద్దీ బద్ధంలేదు' అంటూ ఆ గదిలోంచి చరచరా వెళ్ళిపోయింది.

ప్రసాదరావు పట్టుపంచె చుట్టుగుని భోజనాల సావిట్లోకి వెడుతూ, విజయగదిదగ్గర ఆగి 'కొంచెం తలుపు తియ్యవే అమ్మాయీ! పెద్ద అద్దం యిలాగియ్యి—నేను రేపు కనుక్కుంటాను ఆ మహానుభావు డెవడో...వాడికోసమని నువ్వు భోజనం మానుకోవడమేవిటి? యిలాగయితే యివ్వాళే తాతయ్యకు కబురుచేసేస్తాను...'

లోపల 'విజయ' మాట్లాడకుండా ముఖాన్ని ఎర్రబర్చుకుంటోంది. ప్రసాదరావు తలుపుగుంజుతూ 'ఇదుగో నువ్వు వాడికోసం బెంగ పెట్టుకోవడం ఏమీ బాగా లేదు. రేపు ఉదయం వాడ్ని తీసుకొచ్చి నీ ఎదట పెడ్తాను. నీ యిష్టం వచ్చినట్లు చేసుకో—తెలిసిందా. యికరా. వచ్చి అన్నం తిను.

తలుపు ఛళ్లున తెర్చుకుంది. విజయ కస్సుమంటూ—

'ఏవిటి నువ్వనేది? ఆ కోతి కోసం నేను బెంగపెట్టుకుంటున్నానా...నువ్వు వాడ్ని తెచ్చి రేపు ప్రొద్దున్న నాకప్పగిస్తావుకదూ. అప్పగించవు మరీ? ఇదుగో యీ అద్దం తీసుకుపో. నన్ననవసరంగా యేడిపించకండి. నాకు అన్నమూ అక్కర్లేదు. అద్దాన్నమూ అక్కర్లేదు.' ప్రసాదరావు విజయ అలిగిందని గ్రహించాక మెల్లగా ఉపక్రమించాడు.

'ఇదుగో అమ్మాయ్. నువ్వనవసరంగా ఉద్రేకపడి లాభంలేదు. నన్ను పది తిట్టి నిన్ను పది తిట్టుకుని కాలేజీ మానేసి గొడవ చేస్తే జరిగి పోయింది కలిసిరాదు. నేను అన్నంత పనీ చేసి తీరుతాను—నాకా సన్యాసి ఎవరో తెలవాలి మరి. నేను వాడ్ని ఏ ఉపాయాన్నన్నా వెంటబెట్టుకు రాగలను. ఆ పైన మీ అక్క యిష్టం నీ యిష్టం—వాడికి ఏ శిక్ష వేసినా మీ యిష్టం కాదనను. సరేనా—'

విజయ ఉరుముల్లోంచి మెరుపుల్లోంచి దిగి చల్లబడి

'అతను పాపం క్రొత్త లెక్చరరు...'

ప్రసాదరావు 'చచ్చాను. నువ్వే పాపమంటే కథ అడ్డం తిరిగినట్లే. మీ మాట నమ్ముకుని ఏ సాహ

సం చెయ్యబోయినా చివరకు గాడిదలయేది మగవాళ్ళే. అవునా?'

విజయ అక్కడ్నుంచి చల్లగా వంటయింట్లోకి జారుకుంది. బయటివరండా చీకట్లో నిలబడి పొంచి వింటూన్న దమయంతి—

'మీ రిక్కడ ఏవిటిచేస్తున్నారు?' అంటూ రొక్కించింది. ప్రసాదరావు 'వుండు. డైలమాలో పడి కొట్టుకుంటున్నాను. వన్. టూ. త్రీ. ఈ రెండు వేళ్లూ పట్టుగో.'

దమయంతి ఒకవేలును చప్పున పట్టుకుంది. ప్రసాదరావు చప్పున గెంతి 'డామిట్! మీచెల్లెలు నన్నే మోసం చేయాలనుకుంది.'

'ఏవిటా మోసం ?' అంది ఏమీపాలుపోక.

'దీన్నే మొదటిచూపులో ప్రేమ-లవ్ అట్ ఫస్ట్ సైట్-అంటారు. విజయ ఆ క్రొత్తలెక్చరరుట, వాడ్ని ప్రేమిస్తోంది.'

దమయంతి చప్పున నోరుమూస్తూ— 'మీకు మతిపోతున్నదల్లే వుంది. ఆ పాడు నవలలు చదవకుండా వుండలేరు గదా.' ప్రసాదరావు ఏమరుపాటుగా వున్న దమయంతి రెండు బుజాల్ను గిరుక్కున తనవైపుకు త్రిప్పుకుని ముఖంలో ముఖం పెట్టి—'ఈ మీ ఆడవాళ్లు యింతేగావల్ను. పైకి ద్వేషిస్తూన్నట్లే వుంటారు. లోలోపల ప్రేమ మరగకాగుతూంటుంది. ఈ రోజుల్లో కాలేజీ అమ్మాయిల ప్రేమ కాఫీహోటళ్లలో పాలు లాంటిది. దానికి మరగకాగటమే గాని పొంగి పొర్లటమంటూ వుండదు. ఎందుకంటే గంటగంటకీ చెంబెడునీళ్లు కలుపుతూనే వుంటారుగా.'

ఈమారు దమయంతి పొట్టచేత్తో పట్టుకుని నవ్వు నాపుకోలేక 'ఇంక మీరు మాట్లాడకండి చచ్చిపోతున్నాం యింట్లోవాళ్ళం. మీషర్ లాక్ హోంస్ మీరూను'. అంటూ వంటయింట్లోకి వెళ్ళింది.

ప్రసాదరావు పీటలమీద కూర్చునేసరికి రెండు కంచాలలోను పదార్థాలు వడ్డించబడివున్నై.

లోపల దమయంతి విజయ చేతిలోని గరిటను లాక్కోవాలనే యత్నంలో విఫలురాలై వచ్చి ప్రసాదరావు ప్రక్కను చతికిలబడిపోయింది. ప్రసాదరావు 'ఊఁ చూస్తావేం? కలుపు......' ఇద్దరూ అన్నాలు కలిపారు. విజయ మెదలకుండా వడ్డన చేస్తోంది. ప్రసాదరావు పెదిమ కదిపి ఒక్క అక్షరం ముక్క కూడా మాట్లాడలేదు. దమయంతి లేచాక చూస్తే వాన వెలిసిన ఎండ కాసిన సాయంత్రానికి మల్లే వుంది విజయ ముఖం.

4

క్రొత్త లెక్చరరు అహోబలరావుకు అన్నీ క్రొత్త సమస్యలే. ఉదయం ఐదూ ఎనిమిదీ గంటల మధ్య ముక్కూ ముఖం యేకమయ్యేలా కురవకపోతే ఎవరేమనుకొనిపోతారో అన్నట్లుగా కొట్టి కురిసింది వాన.

హోటలుకు పోయి పెందరాళే రెండు మెతుకులు నోట్లో వేసుకుని క్లాసుకు తయారవుదామంటే వీల్లేకుండా టికట్ల పుస్తకం మాయమైంది. శుభ్రమైన దుస్తు లేసుకుని నీటుగా పోదామనుకుంటే నేలంతా ఎక్కడా అడుగుదీసడు గెట్టడానికి శక్యంగాకుండా చితపతలాడుతోంది. పిన్నా పెద్దా, ఆడా మగా, అంతా ఆ రొమ్ముర్రొంపి దాటడంకోసం లాగుల్నీ ధోవతుల్నీ చీర కుచ్చెళ్ళను కొంత పైకెగబట్టుకొని ఎత్తిఎత్తి వేస్తున్నారు అంగలు.

డాబామీంచి చూస్తూంటే, పెద్ద మనుష్యులు కొంతమంది ఏ కూరలకనో మరోపనిమీదో బయలుదేరి వీధిలోకొచ్చి గొడుగుల్నెత్తి పట్టుకు నడుస్తూండగాదారిలో ఎరిగున్నవాళ్లెవరైనా ఎదురుపడ్తే 'ఆముదం' త్రింగవలసిన వాడిలా ముఖం పెట్టి పల్కరించినదాని కేవో జవాబులిచ్చి వొదుల్చుకొంటూ ముందుకు సాగుతున్నారు.

అహోబలరావుకి వానకోటు కొనాలన్న విషయం అప్పుడే తట్టింది. పర్సు తీసుకుని జేబులో వేసుకుని గబగబా మెట్లమీంచి దిగి వీధిలో కొచ్చిపడ్డాడు. ఆ తొందరలో అతను అడుచెప్పు లేసుకొచ్చాడు. రోడ్డుమీద నడుద్దామంటే 'బంయ్'మంటూ అట్నుంచి ఒక బస్సు యిట్నుంచి ఒక బస్సు, పోనీ పేవుమెంటుమీద ఎల్లాగో సర్దుకుపోదామంటే అక్కడక్కడ చెప్పలుకుట్టే వాళ్లు, గొడుగులకు ప్రాతకలాలకు టోపీలు పాళీలు అమర్చి, కళ్లజోళ్లూ తాళంచెవులు మరమ్మతు చేసి జీవించే చిల్లర

వ్యాపారులు, వేరుశనక్కాయ లమ్ముకునే ముసలమ్మలు, వీళ్ళతో నానా అవస్తగానూ వుండి.

ఇక యీ పట్టణాల్లో బ్రతకటమే ఒక అవస్త. ఇట్లాటివానలో ఒకరి మడమలొకరుత్రొక్కుకుంటూ పరుగెడ్తున్నారు జనం. చెట్లబజారులోని ఫ్యాన్సీ గుడ్స్ షాపులోకి అటు వైపునుంచి అహోబల రావు యిటువైపునుంచి ప్రసాదరావు ఒక్కసారే ప్రవేశించారు.

షాపులో జనం గొడుగుల్ని బేరమాడు తున్నారు. అక్కడకూడా నేల తేమగాఉంది. తీరావాన కోటు కొందామనుకుని వచ్చిన అహోబల రావుకు గొడుగుల్ని చూడ్డంతోనే అదీ—యిదీ ఏది కొనటమనే డైలమాలో పడిపోయాడు

ప్రసాదరావుని చూడగానే కొట్టు యజమాని 'దయచెయ్యండి సార్!' చూస్తావేరా వెధవా, పంతులుగారికి కుర్చీ వెయ్. కుర్చీ వెయ్.' అంటూ జనాన్ని వొత్తిగించుకుని 'ఏమిటి యిలా దయ చేశారు? కాఫీ పుచ్చుకుంటారా? బోయ్ టిఫిన్ ఒక కప్పు కాఫీ పట్రా. చప్పున.' అంటూ అతి మర్యాద చేశాడు.

'కాఫీ ఏమిటి? ఏమీ అక్కర్లేదు. ఇప్పుడే పుచ్చుకొచ్చాను. నన్ననవసరంగా చంపకు.' అన్నాడు ప్రసాదరావు క్రొత్తరకపు ఫ్యాన్సీకళ్ళ జోడుతీసి విలాసంగా చేత్తో పుచ్చుకుని. లెనిన్ బుష్కోటు వేసుకున్న ప్రసాదరావును అతడి జేబులోని పార్కరుపెన్ను, బెంటిక్స్ చైనుతో వున్న వెస్టెండ్ క్రొత్తమోడలు వాటర్ ప్రూఫ్ రిస్ట్ వాచీని చూచిన అహోబలరావు వుండబట్టలేక ప్రక్కవాడ్ని పొడిచి 'ఎవరీయన' అని అడిగాడు.

'ఎక్కడో పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో పంచదార ఫ్యాక్టరీ కడ్తున్నారు. దానికి మేనేజింగు డైరక్టరు. ఇంకా మనవూళ్ళో చాలా కంపెనీల్లో ఆయనకు షేర్లున్నాయి.' ఇది విన్నాక 'పశ్చిమ గోదావరిజిల్లాలో పంచదార ఫ్యాక్టరీ పెడుతూంటే యీ మేనేజింగు డైరక్టరు యీ వూళ్ళో ఎందుకు వుండటం' అనుకుని పోనీలే మన కెందుకని ఆకొట్టు యజమానిని 'వాటర్ కోట్లు' చూపించమని అడిగాడు.

అప్పటికి అహోబలరావుకు కాలేజీకి వెళ్ళటానికి గంటవ్యవధే వున్నది.

ప్రసాదరావు కాఫీ పీలుస్తూ 'చూడవోయ్. ఓవల్టీను డబ్బా ఒకటిన్నూ, థర్మాఫ్లాస్కు పగిలి పోయింది అదొకటీ యివ్వు. !

'చిత్తం.' అని ఆసరుకుల్ని స్వయంగా తెచ్చి అందిస్తూ 'ఏం బాబూ యింట్లో అంతా కులాసా?' అన్నాడు కొట్టు యజమాని. ఈ ప్రశ్నకు ప్రసాద రావు సమాధానం నోటినుంచి పెగిలి బయటకురాక ముందే, సైకిలుషాపు డీలరు బంగారయ్య 'పంతులు గారూ లేడీ సైకిలు తీసుకున్నారు. ఇంకా కొరవ మిగిలిపోయింది. కొంచెం యిబ్బందిలో వున్నాను. లేకపోతే తమ బోటివారి దగ్గర సొమ్ము ఖజానాలో వున్నట్లే...' అంటూ లోపలికొచ్చాడు యితడిరాక పసిగట్టి.

అవతల కొట్లో చిన్న-చిన్న బేరాలన్నీ గుమాస్తా చూసుకుంటున్నాడు. ప్రసాదరావు కొంచెం విచారంగా 'ఆసైకిలు తుక్కు తుక్క యిందోయ్. కుర్రాడ్ని పంపించు. యిచ్చేస్తాను. మళ్లీ అమ్మేసి వొచ్చినడబ్బు నాకిచ్చేద్దుగాని...' అన్నాడు కళ్లు తేల్చి పైకి చూస్తూ. బంగారయ్య 'ఏమిటి అలా అంటున్నారు...ఏం జరిగింది? అంటూ కుతూహలంగా ప్రశ్నించాడు. ప్రసాద రావు కొంచె మయిష్టంగా 'అది కొన్న వేళా విశే షంమంచిది కాదోయ్. నిన్న మా మరదలు దాని మీంచి పడిపోయింది. ఆక్సిడెంట్ సీరియస్ కాదు గాని దెబ్బలు తగిలాయి.'

అహోబలరావు గుండె చప్పున ఆగిపోయింది. చచ్చాన్రా యిక్కడ కొచ్చిపడ్డాను. ఆ క్రొత్త లెక్చరర్ని నేనే అని తెలిస్తే యీ మేనేజింగ్ డైరక్టరు నాముఖం బొర్లేస్తాడు గావల్ను. ఎట్లా యిక్కడనుంచి తప్పించుకోవడమనే భయంతో గబ గబా బిల్లు చెల్లించి వీధిని పడ్డాడు. అతని కళ్లు చీకట్లు కమ్మాయ్. పట్టుగోండి 'పట్టుగోండి! అని ఎవరో అరుస్తూ వెంబడిస్తూన్నట్లు తోచింది.

5

గోదావరి స్టేషన్లోకి మైలువచ్చి ఆగీ ఆగటం సుందరరామయ్య బోషాణంలాటి పెట్టెను కూలీల

సహాయంతో కిటకిటలాడ్తూ కిక్కిరిసివున్న ఆడవాళ్ల పెట్టెలోకి ఎల్లానో నెట్టి ముఖంమీది చెమటను తుడుచుకుంటూ—'ఎక్కమ్మా. యిది ఆడవాళ్ల పెట్టె. ఎల్లానో రెండు గంటలసేపు కళ్లు మూసుకున్నావా బెజవాడ స్టేషనొస్తుంది.' అని సామాన్తో నింపిన గోనుసంచీని ఎక్కడ వుంచటమా అన్న ఆలోచనతో పెట్టెలోకి తొంగిచూశాడు.

అలివేలు క్రొత్తచీర కట్టుకుంది. కాళ్లకు రాసుకున్న పసుపూ స్టేషనుకు వచ్చే ఆదరా బాదరా తొందరలో వాళ్ల అమ్మ ముఖాన మెత్తిన కుంకుమా చేతిలోని చలిమిడీ పసుపుకొమ్ముల సంచీతో లోపలికి ఎక్కబోతూ చేయి పట్టుకునే వూచకు తగలటం వలన రెండు గాజులు చితికాయి. లోపల ఎవరో స్త్రీ సానుభూతిగా 'అయ్యో! చిట్టెమ్మా గాజులు చితికాయ్—' అంటూ సర్దుకుని చోటిచ్చి గుమ్మానికడ్డంగా వేయిస్తూన్న సామానుసంచీని విమర్శిస్తూ 'దారి కడ్డమయ్యా—ఎక్కేవాళ్లకూ దిగేవాళ్లకూ ఎట్లా?' అని గొణిగి 'బుల్లెమ్మా మీ పుట్టిల్లు ఏ వూరు' అంది అదే వరసని. అలివేలు ఆవిడ దయారసానికి కృతజ్ఞతగా 'ఈ వూరేనండీ.' అని 'నాన్నా ఆ సామాను లోపల సర్దించు. దారి కడ్డం లేకుండా పాపం ఎక్కేవాళ్లకూ దిగేవాళ్లకూ...' అని అనటం ఆ స్త్రీ మర్యాదగా 'ఫరవా లేదమ్మా. ఆ సామాను నీదా. అత్తాగింటికి కాబోలు వెళ్తున్నావు. ఆయన మీ నాన్నగారా...' అంది. 'అవునండీ' అని అలివేలు కిటికీలోంచి తండ్రికేసి చూసింది. సుందర రామయ్య లోపలికొచ్చి సామాన్ని దారి కడ్డం లేకుండా సర్ది—'మర్చిపోయాను యిదిగో టిక్కెట్టు. జాగ్రత్తమ్మా. అతను స్టేషనుకు వస్తాడు. ఇప్పుడే టెలిగ్రాము యిస్తాను. అమ్మా కాస్త మా అమ్మాయి బెజవాడ స్టేషన్లో దిగుతుంది. చూస్తూండండి.' అని ఆ స్త్రీకి వప్పగించాడు.

రైలు కదిలింది. అలివేలు పెట్టెలోంచి ఆకాశంవైపు మరొకసారి తండ్రి వైపుచూసింది. ఆకాశం స్వచ్ఛంగావుంది. ఎక్కడా మబ్బులు లేవు. ఎండ బంగారంలా వుంది. తండ్రిముఖం దమ్మిడీ కాసంతయింది. తండ్రి చెంగుతో కళ్లు తుడుచుకుంటూ 'ఉంటానమ్మా' అంటున్నాడు. అలివేలు తెల్లతెలబోతూ తలను పెట్టెలోకి లాక్కుంది. పెట్టెలో తొడ త్రొక్కిడిగావున్నది. రైలు గోదావరిని దాటుతోంది. గోదావరిని చూడ్డంకోసం దంతావళంలాటి మనిషి అలివేలుమీదనుంచి త్రోసుకుంటూ కిటికీలోకి మెడను దూర్చాలని ప్రయత్నిస్తోంది. ఆవిడ కూర్చున్నచోటు ఒక చదరపు గజం మేర. అందులో చుట్టూ అరడజను బత్తాయికాయల తొక్కలు వొల్చి పారబోసింది. వెనక్కాల పల్చటి దిండు ఆనుకుందుకు వేసుకుంది. ప్రక్కనే ఒక యింగ్లీషు పత్రిక రెండుమూడు కథల పుస్తకాలువున్నై. మీద కొక్కికి ధర్మాస్ఫ్లాస్కు వేలాడుతోంది. బహుశా ఆ కథలు చదువుతూ మధ్య మధ్య ఆవిడ అందులోని పానీయాన్ని కొద్ది కొద్దిగా ఆరగిస్తూ వుండాలె. అలివేలు కావిడధోరణి నచ్చలేదు. పెట్టెలో యింకా రకరకాల ఆడవాళ్లు నిల్చునే పిల్లల్ని ఎల్లానో వూరడించుకొంటున్నారు. ఆవిడ ఎక్కువ తన సుఖం చూసుకునే మనిషిలా కనుపించింది. అట్లాటి వాళ్లంటే అలివేలు కస్సలుకోపం పై పెచ్చు ఆవిడ తన వర్తుల దేహాన్ని తనమీదుగా పోనిచ్చి గోదావరిని చూసి ఆనందిస్తోందంటే చిరాకువేసినమాట మాత్రం నిజం.

రైలు ధనా ధనా మంటోంది వంతెనమీద. అలివేలుకి తలనొప్పి. ఆవిడ వక్షఃప్రదేశం అలివేలు ముఖానికి రాసుకుంటూ ఉక్కిరి బిక్కిరిచేయటం వలన 'ఊపిరాడ్డం లేదండీ' అంది విసుగ్గా. కండలు తిరిగి ముడతలు పడ్డ ఆమె మెడను అలివేలుకేసి త్రిప్పుతూ 'ఇప్పుడనగా ఎక్కేవు. ఈ మాత్రానికే యింత చిరాకా—నేను ఎక్కడ్నుంచి వస్తున్నానో తెలుసునా...నిన్ననగా ఎక్కేము.'

'అదంతా అనవసరమండీ. మీరు ఎప్పుడెక్కితేనా కెందుకు? నాకు ఊపిరాడ్డం లేదంటున్నాను. దయచేసి మీ సీట్లో కెళ్లి కూర్చోండి.' అని ముఖం చెండుకు నేఅనేసింది.

ఇంతవరకూ ఆవిడ నిన్నటినుంచీ ఆ పెట్టెలో ఏక ఛత్రాధిపత్యంగా పరిపాలన సాగిస్తోంది. కాని యిటువంటి అవమానం జరగలేదు. అదీగాక అలివేలు చాలా పరుషంగా అన్నమీదట ఆవిడ మెదలకండా సీట్లో కెళ్లి తన చదరపుగజం మేరనూ తిరిగి ఆక్రమించుకుని ఒక బత్తాయితొనను కోపంగా వొలిచి

నోట్లో వేసుకుని గింజల్ని తుపుకు తుపుకున వూస్తూ కథల పుస్తకం తీసి ముఖాని కడ్డంగా లాక్కుని కోర చూపులు చూడసాగింది.

కొవ్వూరు స్టేషనొచ్చింది. అక్కడ వో పచ్చి బాలెంతరాలు రెండునెలల గుడ్డును తీసుకుని ఆ పెట్లోకే ఎక్కింది. ఎక్కడా చోటు లేదు. ఈ దంతావళం చక్కగా భాసింపట్టు వేసుకు కూర్చొనుంది. ప్రక్కనే ఒక మనిషి కూర్చునే చోటులో పత్రికలు పుస్తకాలూ పర్చింది. ఎవరూ ఆమెను ఆ చోటు ఖాళీచెయ్యమని అనరు. ఆ పచ్చి బాలెంతరాలుకు నోరు లేదు. అట్లానే నిలబడింది. ఆ పసి బిడ్డతో ఆవిడ ఉదుకష్టంగా నుంచోవటం యీ దంతావళం చూసింది. చూసినా చలించలేదు. మళ్ళీ అలివేలు కలుగచేసుకోవాల్సి వచ్చింది.

'ఇదుగో ఏమండోయ్. మిమ్మల్నే...' ఆవిడ ఉలక లేదు పలక లేదు. తన్ను కానట్లు వూరుకొంది.

'ఆ పుస్తకాలు కొంచెం తియ్యండి......... అక్కడ కాస్త చోటుంది.' అంది మళ్ళీ అలివేలు. ఈమారు ఒకమాటు తనకేసి చూసి మళ్ళీ నిర్లక్ష్యంగా పుస్తకం చదువుకో నారంభించింది. అలివేలు లేచి ఆ బాలెంతరాలు చెయ్యి పుచ్చుకుని లోపలికంటా నడిపించుకొచ్చి ఆ పుస్తకాలను చేత్తో తీసింది. ఆ దంతావళం 'అవి అక్కడ పెట్టుకుందర.' అంటూ గర్జించింది. అలివేలు ఆ బాలెంతరాలు చేతిలోని పసిగుడ్డు నందుకుంటూ 'నువ్విక్కడ కూర్చో' మని ఆ పిల్లతల్లిని ఆజ్ఞాపించింది. 'కూర్చోటానికి వీల్లేదు.' అంటూ దంతావళం చేత్తో ఆ తల్లిని నెట్టి వేయటానికి సాహసించింది. అలివేలు కళ్ళ వెంట నిప్పులు కురిపిస్తూ 'ఇదుగో బాగా చూడండి. మీరు కనుక ఆమెను కూర్చోనియ్యక పోతే యీ చేతిలోని పుస్తకాలను కట్టగా కిటికీ లోంచి అవతలకు గిరాటు వేస్తాను. 'అని చేత్తో పుస్తకాల దొంతరను ఝళిపించింది. పెట్టెలోని తతిమ్మా ఆడవాళ్లు గొల్లుమన్నారు. ఆ ముక్కలన్న తరువాత అలివేలు అంతపనీ చేసేదాని లాగునే వుంది. ఆవిడ చప్పున నోరు తెరిచి పెట్టెలో అందరి వంకా చూస్తూ— 'నేను ఎప్పుడనగా బయల్దేరానో ఎక్కడ్నుంచి వస్తున్నానో తెలుసా?' అంది. అంతా మళ్ళీ గొల్లుమన్నారు. ఈమారు అలివేలు కూడా నవ్వింది. బాలెంతరాలు చేతిలోని పాపాయి కూడా నవ్వింది. ఈమారూ పరాజయందంతావళానిదే. ఆ బాలెంతరాలు కూర్చుని ఓపిగ్గా చంటిపిల్లకు పాలు కుడుపుతూ 'పదికాలాలపాటు చిరీ చంపత్తి కలిగి పసుపూ కుంకుమా పెట్టుగుని బతుకు తల్లీ!' అంటూ దీవించింది.

దంతావళం వూరుకోలేదు. నసుగుడు ఆరంభించింది. 'పారేస్తుందిట' పుస్తకాలు పారేస్తే పోలీసులకి కబురు చేసేదాన్ని.' అంది. పెట్టెలో ఒక మూలనుంచి ఒక తూర్పావిడ చుట్టనోట్లోంచి తీసి— బాలింతరాలు కూకోటానికి సోటెట్టమని ఆ మాతల్లి అడిగితే పెద్ద నా పరాయిలా బల్ల సంగానికి తాటించికూకుని, సెగమంటే పిలుస్తాదిట పోలీసుల్ని, ఎదవపుత్తకాలు ఎన్ని సదిగితేం ఆమాతల్లికున్న గ్యానం నేదు. చీరామ చీరామ కలికాలం' ఈలోగా గుడ్డిబిచ్చగాడు రైల్లో కెక్కి—

'నిజము కల్లవుతుంది. కల్ల నిజమువుతుంది.
నిజము నిలకడమీద తెలవాలి బ్రహ్మవో—

భజగోవింద! గోవింద!' అంటూ పాట లంకించుకున్నాడు. దంతావళానికి ఓపిక చచ్చి 'బ్రూట్సు'అనేసి ఫ్లాస్కులోని కాఫీ గిద్దెడు పోసుగుని చప్పరిస్తూ కథల పుస్తకం పేజీలు తెర్చి, బలవంతాన చదవటం నటించ సాగింది రోషంతో. తాడేపల్లిగూడెం స్టేషన్లో యీ దంతావళానికి మరొక ఐరావతం ప్రోగయింది. అలివేలు వారి సంభాషణలనుంచి తెలుసుకున్న దేమిటంటే 'యీవిడ అల్లుడుగారింటికి బెజవాడ వెళ్తోన్న దనీన్నీ—అక్కడ తన చిన్నకూతురు కాలేజీలో చదువుకొంటున్నదనీ—ఆ అల్లుడు పంచదార ఫ్యాక్టరీ మానేజింగ్ డైరక్టరుట. ఈ సంగతులు ఆవిడ చెప్పటంలో ఎంతో దర్జా, గొప్పతనం, అనుభవిస్తూ చెప్పింది.

కొంతసేపు యీ దంతావళమూ ఆ ఐరావతమూ యింగ్లీషులో అలివేలుకేసి కొరకొర చూస్తూ ఏమో మాట్లాడుకున్నారు. తరువాత బెజవాడ స్టేషనొచ్చే వరకూ అలివేలుకు యీ రెండు జంతువులే కాలక్షేపం.

బెజవాడస్టేషను వస్తున్నదనగానే పొంగిపొర్లే ఉత్సాహంతో అలివేలు ప్లాటుఫారంకేసి ముఖా

ల్లోకి పరీక్షగా ఆదుర్దాగా చూడసాగింది. దూరాన్ని రంగురంగుల లైట్లతో స్టేషనంతా దీపాల్తో జగజ్జేగీయమానంగా వుంది.

ఆ దంతావళం అలివేలు పెట్టెను కొంచెం అడ్డంగా వున్నదనే నెపంమీద 'కాళ్లకడ్డం వెధవపెట్టె!' అని కసిదీరా తిట్టింది. అలివేలు వూరుకోలేదు. 'వెధవపెట్టె గిధవపెట్టె అనబోకు. పోలీసుల్ని పిలుస్తాను' అంది. మళ్ళీ అంతా గొల్లుమని నవ్వారు. రైలు ఆగింది. అహోబలరావు కిటికీదగ్గర్నుంచి అలివేలు బుజంమీద తట్టాడు. ఉలిక్కిపడి 'మీరా...' అంది. 'వచ్చావా—' అన్నాడు. కళ్లు మిలమిలా మెరుస్తూండగా యింత చేసుకున్న ముఖంతో 'వచ్చాను' అంది అలివేలు.

ఆ దంతావళంకోసం వచ్చిన విజయ, తల్లిని ముందు పల్కరించకుండా 'బావా! బావా! ఆయనే మా క్రొత్త లెక్చరరు' అని ప్రసాదరావుకు అహోబలరావును చూపెట్టింది.

6

చేలకడ్డంబడి పొలాల్లోంచి రెండెడ్లబండిని త్రోలుకెళ్లినట్లుగా దంచుతున్నాడు ఉపన్యాసం అహోబలరావు. విషయం సత్యాహింసలు – గాంధీ, గౌతమ బుద్ధుడు. పాఠం అక్కర్లేనివాళ్లు బందరు లైనుమీద బల్లిలా పాకుతూన్న గూడ్సు రైలు పెట్టెలను లెక్కపెడుతున్నారు. ఉపన్యాసం డొంకతిరుగుడుగా వుంది. అవసరమైన విషయాల్లోంచి అనవసరమైన విషయాల్లోకి దాంట్లోంచి దీంట్లోకి దీంట్లోంచి దాంట్లోకి కప్పదాట్లు కుప్పిగంతులు వేస్తున్నది. ఐనా యేదో సమర్థతతోనే చెప్పుకుపోతున్నాడు, కొందరు కుర్రవాళ్లు కబుర్లు ప్రారంభించారు. కొంతమంది మెల్లమెల్లగా గోడవారల్నుంచి జారుకొంటున్నారు. ఇంకా మరికొందరు ఉండుండి 'చుట్టా బీడీ సిగరెట్'—'చా! చా! గరం చా' అని కేకలేస్తున్నారు. అహోబలరావు చప్పున నీరసించి యిట్లాగన్నాడు—'మీ కెవరికీ విషయంపట్ల ఆసక్తి వున్నట్లు కనుపట్టంలేదు. ఐనా చదువుకోటానికి వచ్చినట్లు లేరే...' అని. వెనుక బెంచీల్లోంచి 'చాలా చక్కగా గ్రహించారు.' అని – యింకొక మూలనుం 'బాగుబాగు' అని, వేరొకచోటనుంచి 'ఈవాళ్టికి చాల్లెండి మాస్టారూ!' అని సలహాలు సందేశాలు ఆదేశాలు వచ్చినై. ఆడపిల్లలు నవ్వుతున్నారు. వాళ్లు ఎందుకు నవ్వుతారో వాళ్లకే తెలియదు. అహోబలరావు మళ్ళీ పట్టుదలకొద్దీ ఉపన్యాసానికందుకున్నాడు. తక్షణం విషయం 'ప్రపంచశాంతి'తో ముడిపెట్టబడింది. ఆర్థికశాస్త్రానికి సంబంధించిన, రాజకీయాలకు సంబంధించిన ప్రశ్నలు లేచి తలొక్కరూ వేయసాగారు. చివరకా క్లాసు పరశురాం లైన్ సర్కస్‌గా మారింది. అహోబలరావు కుర్చీ వదిలి బెంచీల మధ్యకొచ్చి గర్జించాడు 'మీరు గొడవ మాన్తారా లేదా?' అంటూ ఒకటికి రెండుసార్లు. పొలోమంటూ అంతా లేచి 'క్రొత్త మాస్టారికి జై! క్రొత్త మాస్టారికీ జై!' అంటూ యివతలకొచ్చి పడ్డారు.

ఖిన్నవదనుడై అహోబలరావు యివతలకు రావటం మెట్ల దగ్గర బయాలజీహాల్లో జూఆలజీ ప్రాక్టికల్ చేస్తున్న విజయ చూసింది. చూసి ప్రక్కనున్న స్నేహితుల చెవిలో ఏమో చెప్పింది. అంతా అహోబలరావు సమీపాన్నుంచి పోతుండటాన్ని కనిపెట్టి పకపకా నవ్వారు. హాలు హాలంతా పకపకలతో ధ్వనించింది. అహోబలరావు కోపంగా విజయకేసి చూశాడు. విజయ కటువైన మంచి హాసాన్ని విసిరింది.

'చాల్లేవే—ఏమిటా విసురుడు?' అంటూ వచ్చింది ఒకతె.

'అదికాదే—క్రొత్తవాళ్ళనంత బెదరగొడ్తావేమే విజయా!' అంది మరొకతె. అంతా నవ్వారు.

బల్లమీది చెక్కకు నాలుగువైపులా మేకులు దిగగొట్టి వెల్లకిలా పరుండబెట్టబడిన కప్పకు రక్తప్రసార మెట్లా జరుగుతుందో చెప్పి, గుండె చలనం గూర్చి చెబుతున్నాడు. విజయ పరధ్యాసగా వుంది. సన్నటిచాకులు చిన్నచిన్న సూదులు నీళ్ళలోంచి తీసి తుడుస్తూ 'మాటే యిందిరా' అని పిలిచింది. ఇందిర నోట్సు వ్రాయటం ఆపు చేసి 'ఏమిటే అంత అర్జంటు?' అంటూ వచ్చింది.

'లేడీస్ కల్చరల్ అసోసియేషన్ ప్రారంభోత్సవం ఎప్పుడే?' అంది విజయ.

'ఆవిషయం యిప్పుడెందుకే?' అంది ఇందిర.

'పనుందన్లే. చెప్పు. ఎప్పుడు ప్రారంభించటం?' మళ్లీ రెట్టించింది.

'ప్రిన్సిపాల్నడగాలే... ఇవ్వాళ మధ్యాహ్నం పోయి అడుగుదామా?'-విజయ ఆలోచించి 'శక్రటరీని పిలవ్వే...' అంది. శక్రటరీ వచ్చి 'ఎందుకే విజయా... అవతల టేబిల్ దగ్గర సగం సగం ప్రాక్టికలు చేస్తూ వచ్చాను. చెప్పు.'

'మన అసోసియేషన్ 'డే' ఎప్పుడు చేద్దామే..' అంది విజయ. 'ఇప్పుడెందుకే ఆ చర్చ?' అంది శక్రటరీ.

'ఆఫీసు బేరర్ గా నేను క్రొత్త లెక్చరర్ని సూచిస్తాను. మీరంతా వోట్లెయ్యాలి.'

'ఎందుకే—పాపం అతణ్ణి యేడిపించటం?' అంది ఇందిర. శక్రటరీ అందుకుంది. 'పాపం అంటూ వెనకేసుకొస్తోంది. దీనికేమన్నా మేనత్తకొడుకేమో నే వాడు.'

విజయ 'అల్లానే వుంది కాకపోతే యేవిటి?' అంది హేళనగా. ఇందిర కోపంగా—'ఆ దగ్గర వరసలన్నీ ఐతే మీకవాలి? నాకేం— నేను నా వోటు వెయ్యను.'

'ముడిచితల్లో పెట్టుకో...' అంది శక్రటరీ. ఇందిరకు కోపమొచ్చి లిన బల్లదగ్గరకు వెళ్లి ప్రాక్టికలు చేస్తోంది. విజయ చాకులు సూదులతో బల్లమీది కప్పను పైపైన కోస్తూ శక్రటరీ చెవులో ఏమేమో చెప్పి నూరిపోస్తోంది. ఇద్దరూ మధ్యమధ్య నవ్వుకుంటున్నారు. విజయకు ప్రాక్టికల్ మీద దృష్టిలేదు. శక్రటరీ బల్లమీదకువంగి విజయ ముఖంలోకి చూస్తూ మాట్లాడుతోంది. ఈలోగా సగం సగం తెలివిలోకి వస్తూన్న కప్ప పోయే ప్రాణంకోసం పెనగులాడుతూ నాలుగుకాళ్లను కుంచించి తిరుగుబాటు చేసింది. క్లోరోఫారం పట్టుతప్పి కప్ప నాలుగు మేకుల్నీ ఎగరతన్ని శక్రటరీ ముఖానికొచ్చి గుద్దుకుంది.

'అమ్మ బాబోయ్' అని శక్రటరీ భయంతో కెవ్వుమని కేకేసి వెనక్కు పరుగెత్తింది. విజయ తెల్లబోయి చూస్తూ నిలబడిపోయింది. నాలుగువైపుల్నించి విద్యార్థులు అధ్యాపకులు, అటెండర్లు ఏవిటి ఏవిటి అంటూ పరుగెత్తుకొచ్చారు.

భయపడిపోయిన శక్రటరీ యేడుపు లంకించుకుంది. అధ్యాపకుడు అటెండర్ని కేకలేస్తే అతను 'పొరబాటు క్షమించాలి. క్లోరోఫారం సరిగా యివ్వలేదు బాబోలు' అని నసిగాడు. విజయ శక్రటరీని నడిపించుకుని వైటింగురూంలోని కెళ్ళబోతూంటే అందరూ యీ అమ్మాయి ముఖంనిండా బట్టలనిండా యీ నెత్తురేమిటి మరకలేమిటని అడిగేవారే? అడిగి తెలుసుకున్నాక పొట్ట చెక్కలయ్యేలా నవ్వేవారే? ఇందిర అవకాశంకోసం కాచుకు కూర్చున్నది. విజయ, శక్రటరీ, జట్కాలో ఎక్కుతూండగా 'ఏమే - యినాగరేషన్ 'డే' ఎల్లాగుండేం?' అంది. శక్రటరీ ముఖమంతా నలుపు చేసుకుంది. విజయ 'ఇప్పుడా, యిదా వేళాకోళానికి సమయ' మన్నట్లు చూసింది.

ఇందిర మాటలో మాట కలిపింది—'జరిగిందేదో జరిగింది కాని - యింకెప్పుడూ అనవసరంగా మనకు సంబంధం లేని విషయాల్లోకి దిగి యితరుల్నవమానించటానికి ప్రయత్నాలు పన్నకండి.' దీంతో శక్రటరీ చచ్చిపోయింది. విజయ వుడుకుమోతుతనంగానే అంది—'నీకు మహ బాగా తెల్సులేవే— అందర్నీ వెనకేసుకొచ్చి మాట్లాడుతున్నావ్. ఇవాళ ఏవో ఆ వెధవ క్లోరోఫారం సరిగ్గా యివ్వనందుకు ఆ కప్పకు తెలివొచ్చి మేకుల్ని ఎగరగొట్టిందని దానికీ దీనికీ ముడిపెడ్తున్నావు. వాడెంత రోగ్గో నీకు తెల్సా—నన్ను సైకిలుమీదనుంచి పడేశాడు. నిన్న మా అమ్మ కలకత్తా నుంచి వస్తూంటే రాజమండ్రిలో ఎక్కిందట - యీాయనగారి భార్యామణి. మాట్లాడేవంటే నీ మూటా ముల్లె కిటికీలోంచి గోదావరిలో పారేస్తానని బెదిరించిందట. ఇద్దరి కిద్దరే...వీడికీ వీడి పెళ్లానికి యిద్దరికీ బుద్ధి చెప్పాలి.' అని.

శక్రటరీ మళ్ళీ అంది—'ఒసే ఇందిరా- నీవనవసరంగా దీంట్లో జోక్యం కలుగజేసుకోకు. వాళ్లిద్దరికీ బుద్ధి చెప్పందే మేం నిద్రపోయేది లేదనుకో...'

ఇందిర మళ్ళి కప్ప సంగతి గుర్తుకు తెచ్చుకుని పకపకా నవ్వుతూ 'నాకెందుకు జోక్యం— నేను కలగచేసుకుంటే ఆ కప్ప ఎగిరి నామీదే పడివుండేదియిందాక.' అంది. ఇంతలో సిటీబస్సు వచ్చింది. ఇందిర బస్సులోకి వెళ్లింది. 'ఇదేమిటే యింత పెడ

సరంగా సెక్సు సింపతీ కూడా లేకుండా మాట్లాడుతుంది' అంది శెక్రటరీ. చెన్నాకోలు 'ఛళ్'మంది. కారు హారన్ 'బంయ్' మంది.

7

రోజులు గడుస్తూన్న కొద్దీ చిత్రవిచిత్రమైన సంఘటనలు జరుగుతూవచ్చాయ్. ప్రపంచంలోని ఒకరకపు అసందర్భపు మనుష్యుల్లో ఒకడైన అహోబలరావు 'బాహ్యజీవితం' దినదిన గండం, నెయ్యేళ్లాయుస్సుగా మారిపోయింది. ఉపన్యాసాలివ్వటం మొదట్లో క్రొత్త అనిపించినా క్రమంగా కొన్నాళ్ళకు మామూలై పోతుంది అందరికీ. ఇతడి విషయంలో అట్లా కాలేదు. చిన్న చిన్న అడ్డంకులు సంఘటనలు వచ్చి వ్యక్తిని నిరుత్సాహపరిచాయి. తరువాత క్లాసంటే భయం దడ ఎక్కువవుతూ వచ్చింది కాని తగ్గలేదు. చక్కగా కష్టపడి అవీ ఇవీ చదివి మరీ వెళ్ళేవాడు—కాని నోరు విప్ప నివ్వరే! ఖర్మ!

ఇంటికొచ్చాక పెద్ద పెట్టునరాగా లెట్టాలనిపించేది అతనికి. ఎవరితో మాట్లాడకుండా దిగాలుపడి కూర్చుండి పోయేవాడు. అర్ధరాత్రి నిద్రలోంచి ఉలిక్కిపడి లేచి 'భయం' అనేవాడు. 'నా చేయి మీమీద వేస్తాను. మీరు సుఖంగా నిద్రపొండి. మీకెందుకు భయం.' అనేది అలివేలు.

ఒక రోజున గదిలో కూర్చుని కాంపోజిషను పుస్తకాలు సంస్కరించటానికి బదులుగా రెండు చేతుల్తో తలగట్టిగా పట్టుకుని వెక్కి వెక్కి యేడవటాని కారంభించాడు. అలివేలు వంటయింట్లో కాఫీ కాచటంలో మగ్నురాలైవుంది.

'మరో పది నిముషాలకు కాఫీ కప్పు బల్లమీద వుంచుతూ—'కళ్లు ఎర్రగావున్నా యేమండీ?' అంది చకితవదనయై. అహోబలరావు ఉత్తరీయంతో కళ్లొద్దుకుంటూ 'ఏమీ లేదు.' అని కాఫీ కప్పునందుకుని రెండు గుక్కలు పీల్చి ముఖాన్ని ప్రక్కకు త్రిప్పి కిటికీలోంచి ప్రొద్దుగ్రుంకటాన్ని తిలకించ సాగాడు. పడక కుర్చీ వెనక్కువచ్చి నిల్చొని 'నామీద వొట్టే...ఏమీ లేదూ?' అంది రొకాయిస్తూ అలివేలు.

ప్రక్క వాటాలోవాళ్లమ్మాయి యేడ్చి మారాం చేస్తూంటే—ఉల్లుల్లా హాయీ! యేడువకు యేడువకు వెర్రి నాగన్నా! యేడిస్తే నిన్నెవరు యెత్తుకుంటారు?' అని తల్లి వోదారుస్తోంది. అలివేలు కాస్సేపు నిశ్శబ్దంగా నిల్చొని 'దీపం వెలిగించుకొస్తాను. ఆనక చెబుదురుగాని లెండి. అన్నం పడేస్తాను.' అని గిరుక్కున వంటయింట్లోకి మళ్లింది.

అహోబలరావుకు వెనుకటి సంగతులు ఎంత వద్దనుకున్నా జ్ఞాపకానికి రాసాగినై. అలివేలు తిన్ను యేరికోరి వలిచి చేసుకుంది. చెంపకు చేరడేసి కళ్లు—పిల్లా...అహోబలరావుకివ్వడ మేమిటి అన్నారంతా. ఆనర్సయితే చదువుతున్నాడు గాని, ఎక్కడా ప్రాపంచికజ్ఞానం, తెలివీ తేటా, అందం, మనిషిలో నాగరీకం గాని లేవు. కాకి ముక్కుకి దొండపండు కట్టినట్లు ఏమిటిది? అంటే అలివేలు సమాధానమిచ్చింది. 'నాకు అందం అక్కర్లేదు. ఎక్కడన్నా అందాన్ని కొరుక్కు తింటామా? అది యివ్వాళ వుంటుంది రేపు పోతుంది. ఈవాళ నలకూబరుడులాటి వాడ్ని తెచ్చి కడతారు. రేపు ప్రొద్దున్న వాడికే మశూచికమన్నా రావచ్చు. అప్పుడా అందమంతా పోతే - అటువంటి అందాన్నే చూసి పెళ్లి చేసుకున్న నా గతేం కావ?' అంది పెళ్లికూతురు.

ఇది మాటలు నేర్చిన కుక్క యిస్కో మంటే యిస్కో మంటుంది అన్నారంతా. తల్లి అడిగిందట—'ఆస్తి మాటో—లక్షణమైన బంగారపు బొమ్మలాటి పిల్లనిస్తే, తిండి బట్టా యిచ్చి సుఖపెట్టే చోటు అవునో కాదో కాస్త చూసుకో నక్కర్లేదుటే...' అని. అప్పుడు కూడా అలివేలు కొంటె మాటలు మానలేదు.

'డబ్బు కూడా అట్లాంటిదేగా అమ్మా. అది యివ్వాళ వుంటుంది. రేపు పోతుంది. రోజూ మనం ఎంతమందిని చూడ్డంలేదు. లక్షాధికారులు భిక్షాధికారులు కావటంలే—'

తల్లికి అత్తరువులో కారం వేసి రాచినట్లైంది. దాన్తో ఆవిడ చిరాకుపడింది-'ఈ అడ్డదిడ్డం మాటలన్నీ చెబ్తున్నదానిని నువ్వు నిజానికి మొగుడితోటి కాపురం చేసేదానివేనా?' అని.

అహోబలరావు అనుకున్నాడు—ఋణానుబంధం వుండేచోట అన్ని ముళ్ళూ త్రెంపుకుండా

మన్నా తెగవు. లేనిచోట ఎంత అతుక్కుందామని భగీరథప్రయత్నం చేసినా అతకదు. ఆ ఆశలు గగన కుసుమాలుగానే వుంటాయి. ఎవరి చేతిమెతుకులు ఎవరికి ప్రాప్తో, ఏపిట్ట యేపిట్టతో కలిసి గూడు కడ్తుందో చెప్పటానికి నిజంగా యెవరికి తెలుసు?

ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో చేరినప్పట్నుంచి ఆనర్స్ క్లాసు పూర్తయేవరకూ యీ పదిపదిహేనేళ్ల లోనూ ఒకే ఒక రకపు మనస్తత్వాన్ని పెంపొందించుకున్నాడు అహోబలరావు. జీవితం పొడుగునా అపహాస్యాలకు, స్నేహితుల వెక్కిరింతలకు, వేళాకోళాలకు బలిఔతూ వచ్చాడు. అంట కత్తెర లోంచి క్రాఫింగ్ వరకూ వచ్చినా డబల్ బ్రెస్ట్ కోటు వేసినా, ట్వీడుసూటు తొడిగినా అతనూ అతడి నడకనూ శతయోజనాల దూరంనుంచి దుర్భిణీవేసి చెప్పవచ్చు. ఇంటర్మీడియేటువరకూ అతను హాస్టల్లో త్రికాలాలూ సంధ్యవార్చేవాడు. అక్కడికి మెస్ రెండుమైళ్ళదూరం వుండేది. ఈ రెండుమైళ్ళూ పెద్దాపురం పట్టుపంచె బిళ్ళగోచీపెట్టి తడిఉత్తరీయాన్ని బుజాన్నేసుకుని చేతిలోని రాగిచెంబుతో భోజనానికి శ్రీ మల్లవరపు వల్లభరాయుడుగారిలా బయల్దేరి దారినెంటబడిపోతూవుంటే, ఆ పిలక గగనసీమల్లో సంచారంచేస్తూవుంటే, క్రొత్తగా మొదటి సంవత్సరంలో చేరినవాళ్ల దగ్గర్నుంచి, ఫైనలియ్యరు వరకుఆడ—మగా అన్న విచక్షణభేదం లేకుండా అంతా నమస్కారాలు చెల్లించి భక్తితో త్రోవ యిచ్చేసేవారు. కొందరు భక్తగణంలోనివారు అతడ్ని అక్కడే నిలేసి లెక్కలూ గ్రట్రా తెలియనివి చెప్పించుగుని మరీ వదిలేవారు.

అహోబలరావు రామానుజులవారి మతానికి హృదయాన్ని అంకితం చేశాడు. విష్ణుచిత్తీయము అతడు తలక్రింద పెట్టుకు నిద్రపోయే గ్రంథం. అహోబలరావు విశిష్టాద్వైతికూడా—పరబ్రహ్మైక్యతను చచ్చినా వప్పుగోడు. చరిత్రకారులు కొంతమంది కాలేజీలో చదువుకునే రోజుల్లో అహోబలరావుకి 'ప్రవరాఖ్యుడ' నే గౌరవ నామం వున్నట్లు కూడా చెబుతారు. అతను అన్ని తరగతుల్లోను ఉత్తమశ్రేణిలోనే వచ్చాడు. కాని ఆనర్స్‌లో సెకండ్ క్లాసు. అక్కడే వచ్చింది గట్టి చిక్కు. విశిష్టాద్వైతంకొంపతీసింది.

ఆచార్య శివశంకరరావుకు ఎవరో చెప్పారు, అహోబలరావు ఎంత సూపర్ స్టిషన్ మనిషంటే అతను నడుస్తూన్నప్పుడు శివ శివా! అనిగాని, హర హరా! అని గాని ఎవరైనా అన్నట్లయితే చెవులు రెండూ మూసుకుని వినపడనంత దూరం పరుగెత్తాడని. ఆయన ఒకరోజు స్వయంగాపిలిచి 'నా పేరేవిటి చెప్పమ'ని అడిగాడు. 'హరిహరీ' నేను చెప్పనన్నాడు అహోబలరావు. ఆరునూరు కానీ నూరారు కానీ నేను శైవ నామోచ్చారణచేయ నన్నాడు. అతడు తిరునామాన్ని తీర్చి దిద్దితే యస్. యస్. యం. రైలుపెట్టెమీది పట్టె వర్ధనాలకన్నా ఎక్కువ స్పష్టంగా గోచరించేది. చివరకా విశిష్టాద్వైతమే అతడి ఫస్టుక్లాసు కతడ్ని దూరంచేసి మరీ వదిలింది. ఐతే యూనివర్సిటీకల్లా ఫస్ట్ గా రేంకులో నిల్చ వలసినవాడికి ఫస్ట్ క్లాసు రాకపోగా, మెడపట్టుకు గెంటితే సెకండ్ క్లాసు గుంపులోకొచ్చి పడ్డట్లు తెలియగా ఆ తెలిసినరోజుల్లోనే అహోబలరావును గంజికావిడేసి రైల్లో కేక్కించాల్సినంత పనయింది. తరువాత కొద్దిరోజులకేగా జరిగింది కాన్వొకేషను. అప్పటికీ ఫస్టుక్లాసు రాలేదేమా అన్న విచారం మానవుడ్ని పట్టుకు వదల్లేదు. ఉద్యోగం దొరికాక యిప్పుడావిచారంమాయమైంది. దానిస్తానేలోకంలో బ్రతకటానికి జీవితయాత్రను సరిగా వెళ్లబుచ్చటానికి ఒక యూనివర్శిటీడిగ్రీలే చాలవని ఎన్నో సుళువులు మెలకువలు మాయలు మోసాలు కుతంత్రాలు నేర్చుకోవాలని లేకపోతే అధోగతి అన్నది నిశ్చయమే! అని తేలింది.

అలివేలు దీపం వెలిగించుకొచ్చి—'ఇంకా యిక్కడే కూర్చున్నారేం? షికారుకుపో లేదా—' అని ఆశ్చర్యంతో అడిగింది.

'ఇటురా కూర్చో.' అలివేలు మాట్లాడకుండా వచ్చి కూర్చొని, 'ఎందుకండీ అంత దిగాలుపడి పోయి కూర్చున్నారు యింట్లో......యీవాళ మీ అమ్మమ్మ యేమన్నా జ్ఞాపకొచ్చిందా?' అని చెంగు చాటు చేసుకుని నవ్వింది. అహోబలరావు అలివేలిని తాకుతూ—

'ఇక మనం అమ్మమ్మనే జ్ఞాపకం చేసుకుంటూ కూర్చోవాలి.'

'ఏం అలా అంటున్నారు?' అని తన చేతిలోకి అతడి చేయిని తీసుకుంటూ అంది.

అంత అందమైన కళ్ళల్లోకి చూస్తూ—'నేను చెప్పలేను. చెప్పి నీ మనసుకూడా పాడుచేయలేను' అన్నాడు సంశయంగా.

'నా మనసు మీ మనసులాటిది కాదుగా.' అంది అలివేలు.

'ఏమైనా పాడవుతుంది. ఎందుకు చెప్పటం?'

'చెప్పకపోతే దాచుకోండి. లెండి. భోంచేద్దాము.'

'నా కాకలి లేదు. నువ్వు తిను.'

'మీరు తినకుండా నే నెప్పుడన్నా తిన్నానూ?'

'ఇవాల్టికి తిందూ— నా మనసు బాగులేదన్నానుగా.'

'ఏవిటి. ఆ విజయ అన్న అమ్మాయి యేమన్నా చేసిందా?' అలివేలు నవ్వు నాపుకుందుకు యత్నిస్తూ ప్రక్కకు తిరిగి అంది.

'ఏమిచెయ్యాలో అదేచేసింది. ఐనా అమ్మాయిననవలసిన పనేముంది. మన ప్రారబ్ధమే అట్లాగుంది. ఈయనేం చెప్పటం లేదనీ, యీయన మాకు అక్కర్లేదంటూ డెప్యూటేషను వెళ్లారు. ఉద్యోగం వుంటుందో ఊడుతుందో తెలీదు. ఇటువంటప్పుడు అన్నం యెట్లాసయిస్తుంది చెప్పు?'

'వోస్—యింతేనా !' అంది అలివేలు.

'ఏం యిది చాలదా ?'

'అదికాదండీ—మీ కెందుకు కోపం. ఉద్యోగ్యం వెయ్యటం కష్టంగాని తియ్యటం అంత తేలిక కాదు.'

'ఓహ్హో—నీకు బాగా తెలుసు.'

'అబ్బ! నాకు తెలుసండీ. మీకేం ఫరవా లేదు. వచ్చి భోంచెయ్యండి.'

'నేను తన్ను చాలామాట్లు అవమానించటానకి ప్రయత్నించినట్లు ఆ అమ్మాయి రిపోర్టులో వ్రాసింది.' అన్నాడు దిగులుగా.

అలివేలు గది ప్రతిధ్వనించేట్లు నవ్వి—'మీరా—మీరు నిజంగా అటువంటిపన్లు చేశారా?' అంది.

'నే నెప్పుడూ చెయ్యలేదు. చెయ్యను.'

'అవమానించటానికి ప్రయత్నించటం అంటే'

'నాబొంద— నే నెప్పుడూ ఆ అమ్మాయి ముఖంలోకి చూసి నవ్వనన్నా నవ్వలేదు.'

'మీరు నిజంగా అట్లా చూసి నవ్వివుంటే కథ యింతవరకూ రాక నేపోను.'

'అలివేలూ—ఏవిటే వేళాకోళం ? యిది ఎటువంటి సమయం—రేపు మనం ఎక్కడ తలదాచుకోవాలి ? ఆ ఆలోచన వచ్చేసరికి బుర్ర పగిలిపోవలసిందే—'

'ఏవిటండీ—బుర్ర పగిలేది ? నిజంగా తన్ను అవమానించే ప్రయత్నాలు మీరు చేస్తున్నట్లు ఆ అమ్మాయి వ్రాసిన రిపోర్టు నాధారంచేసుకొని మీ మీద చర్య తీసుగుంటారనా ?'

'వో తప్పకుండా'

'అప్పుడు చక్రం అడ్డువెయ్యలేనో...'

'ఏవిటి నువ్వా...' అన్నాడు కుర్చీలోంచి లేచి అహోబలరావు.

'అవును—నేనే. ఆ అమ్మాయి దగ్గరకు వెళ్ళినా ఆడతనం చూపి గెల్చుకవస్తాను. మీ కోసం నేను ఏది చెయ్యలేను ?' అహోబలరావు 'ఊ నా చేయి పట్టుకో—' అలివేలు తలుపులు తెరిచివచ్చి 'అందివ్వండి' అంది. 'ఇదుగో— అమ్మయ్య యిప్పుడు కుర్చీలోంచి లేచాను. ప్రాణం ఎంత తేలిగ్గా వుంది.' వంటయింట్లోకి నడుస్తూ 'ఉంటుంది మీకు నిజంగా ఆ పిల్ల అంటే అంత భయమేమిటండీ?'

'భయం కాకపోతే—ఆ అమ్మాయిని రెండు చెవులూ నులిమెయ్యమనా, గోడకుర్చీ వేయించమనా ఏమిటి నీ అభిప్రాయం?'

'అంతకన్నా ముఖ్యమైన శిక్షే వుంది. గట్టిగా రెండు చేతుల్లోకి తీసుకుని నలిపేసి వుంటే ఆ అమ్మాయి యిట్లాటి పెంకెపన్లు ఎప్పటికీ చెయ్యకుండా వుండేది!'

పీట వాల్చుకుని కూర్చొంటూ 'ఆ పని నే నే చెయ్యాలనా—'

అలివేలు కంచం ఎత్తిపట్టుకుని 'నిజంగా మీరే ఆ పని చేసివుంటే నా కెంత గర్వంగా ఉండేదని.'

'ఊరికే పైకంటావు నేను చెయ్యనిని చెయ్యలేనని తెలుసు గనక.'

అలివేలు నవ్వి 'అందరికి మల్లే అసూయపడతానా—ఒక్క నాటికి పడను. మీరా పని చెయ్యండి. మళ్ళీ ఆ అమ్మాయి......'

'ఛ...ఛ... నే నన్నందగ్గర్నుంచి లేచిపోతాను. నువ్విట్లా మాట్లాడావంటే.'

'మాట్లాడను లెండి. ఈ పచ్చడి కల్పుకోండి. యిది మీ కిష్టమని చేశాను.'

పచ్చడి నాలుక్కి రాసుకుని 'నీ చేయి దివ్యమైన రుచుల్ని పుట్టిస్తోంది. వుండు నా బుజంమీద చెయ్యేస్తా వేమిటి? అదుగో వాళ్లెవరో కిటికీలోంచి చూస్తున్నారు.'

'పోండి. ఎవరూ లేరు అంతా అబద్ధం. ఇవ్వాళ నేను మడికట్టుకోలేదు. తెల్సా...' చిత్తం గ్రహించానన్నాడు అహోబలరావు. చందమామ వెన్నెలలు విరియించాడు. సన్నజాజులు నవ్వినై.

8

తెల్లారి లేస్తూనే 'యీవాళ నన్ను మాట్లాడించకండి. మీ పన్లు మీరు తెవుల్చుకోండి. నాకూ పన్లున్నాయ్. ఇంటికి తాళంవేసి మధ్యాహ్నం అలా వెళ్లివస్తాను. కొంచెం పర్మిషను యిస్తారూ?' అంది అలివేలు.

'విషయం చెప్పు.' అన్నాడు టూత్ బ్రష్ తిరగేసి తల బరుక్కుంటూ—

'అసలు విషయం ముందు చెబితే కథ ఎప్పుడన్నా రక్తి కడ్తుందీ?' అంది కాఫీకోసం కుంపటంటిస్తూ అలివేలు.

'ఇప్పుడు నువ్వు నాకేవిటి కథ చెప్తావ్?'

'మంచికథ. అనగా అనగా ఒక అబ్బాయి వున్నాడు. ఆ అబ్బాయి ఒక మంచి నాజూకైన అమ్మాయిని సైకిలు మీంచి పడగొట్టాడు. అప్పట్నించి వాళ్ళ మనస్సులో రాగద్వేషాలు రాజుకొంటూన్నై.' అహోబలరావు పౌరుషంగా—'నేను నువ్వు చెప్పేకథ వినదల్చుకోలేదు. నీకు ఆకథలో సంబంధం లేదు.'

'సంబంధం లేదంటే మీకు ఉద్యోగం వూడుతుంది.'

'ఐతే యింతకీ నువ్వేమిటి చెయ్యదల్చుకున్నావు. ఇల్లిల్లూ వెతుక్కుంటూ వెళ్తావన్నమాట. నా అవస్త నే నేదో పడ్తాను. కావలిస్తే క్షమాపణపత్రం వ్రాసియిస్తాను. నువ్వెందుకు నీకు పుణ్యముంటుంది—ఎక్కడికీ వెళ్ళొద్దు.'

'అనవసరంగా మీరు ఆ అమ్మాయికి క్షమాపణపత్రం వ్రాసియిచ్చి మర్నాడు మీరా కాలేజీలోనే పాఠం చెప్పదల్చుకొన్నారా? అట్లా ఒక్కనాటికి జరగటానికి వీల్లేదు. నేను వెళ్లి మీ విజయను కల్సుకుని మాట్లాడివస్తాను. మీ తరఫున నాకు వకాల్తి యివ్వమని ప్రార్థిస్తున్నాను. ఎందుకు మీరింకా ఆలోచిస్తున్నారు? యేవిటా సంశయం?'

'ఏమీ లేదు. బ్రహ్మదేవుడు నన్నే భార్యను చేసి నిన్ను భర్తనుచేసి వుంటే ఎంత బాగుండిపోయేది అని.'

అలివేలుకి కోపమొచ్చి యింట్లోకి వెళ్లిపోయింది. తరువాత వాళ్లుమాట్లాడుకోలేదు అరగంటసేపు. అలివేలే ఆ యుద్ధాన్ని రాజీలోకి తెచ్చే ఉద్దేశంతో 'ఇదుగో, మిమ్మల్నే, మన యీవాదనలో కూరల మనిషి కేక వినిపించుకోలేదు. కూరల్లేవండి బజారుకెళ్లి. ఎట్లా తెస్తారో చూస్తాను?' అంది. అహోబలరావు సంచీపుచ్చుకు వీధిలోకొచ్చి 'ఎట్లా తెస్తారో చూస్తుందిట. నాకేమి అంత లౌకిక జ్ఞానం తక్కువా?' అంటూ మార్కెటువరకూ సాగిపోయాడు విసా విసా. వెళ్తూ యిలా గనుకున్నాడు. ఏదన్నా హెచ్చు తగ్గులువస్తే అలివేలు తప్పకుండా దెప్పుతుంది. కూరలవాళ్లు తనది క్రొత్త మొహమని ధరలెక్కువ చెబుతారో, తప్పుడు తూకాలు తూస్తారో—అట్లాటి వేషాలు తన దగ్గిరా? హనుమంతుడిముందు ఎవరన్నా కుప్పిగంతులు వెయ్యగలరా? ఇట్లా అనుకున్నప్పుడు చొరుచుకొచ్చిన ఆవేశంతో ఎదురుగుండా కనిపిస్తూన్న ఒకటి రెండుకూరల దుకాణాలప్రక్కనుంచి కాళీసంచీ నలుగురి క్కనిపించేలా వూపుగుంటూ ఒకసారి నడిచాడు. అమ్మకం జోరులో—వోవైపునుంచి గోనెక్రిందకు డబ్బులు, నోట్లు, వెళ్లినవి వెళ్తూండగా అటువంటి మాంచి రద్దిలో చేరగాళ్లు గంపలమీదకు యీ గల్లా ముసురుతూన్నప్పుడు, లేచి 'రండి' అని అహోబలరావును ఎవరు

ఆహ్వానిస్తారు ? అతనువట్టి కాలేజీ లెక్చరరు. పోనీ ఏ పోలీసు కనిస్టేబన్నా అయితే నలుగురూ ఝడిసి కొంతమన్నన చేసేవారే. తీరా తానుగా వెళ్తే టోపీలో పడాలిసొస్తుందేమోనని అనుమానం వేసిన మాట మాత్రం నిజం. అంతలో ఒక కొట్టుదగ్గర జనం 'జానకీ! జానకీ!' అని సంబోధిస్తూ కూరల కోసం యెగబడ్డాన్ని చూసి యీ పేరేదో బాగుంది యిక్కడకొంటే మంచిదని లోనికి తొంగిచూశాడు. మనిషి బొగ్గుల బస్తాకు మల్లేవుంది. మెళ్ళోపట్టెడ—కాసులదండ—ముక్కున నత్తు—చేతిని మురుగులు. వొంటినిండా బంగారంతో కొట్టవచ్చేట్లుగా మాట్లాడుతోంది.

అహోబలరావు వూరుకోవచ్చా—ఏ మనుకున్నాడో—ఎదురుగుండా కొట్లోంచి వచ్చే మనుష్యుల్ని 'ఎల్లా కొన్నారు? సరిగ్గా తూచిందా? నిన్నట్లానేనా ఏమన్నా ధరలు తగ్గాయా?' అంటూ వాకబులు ప్రారంభించాడు. జానకిని ఆ జనం మధ్య నుంచే అహోబలరావు ఆకర్షించాడు. దాన్తో వదిలిందా—'ఆ రాళ్లు సరేనా-ఆ కాటా అల్లా వుందే? తక్కెట్లో దాళవా ఏమన్నా వుందా?' అంటూ తన ప్రజ్ఞను వెళ్ళబెట్టబోయాడు. తాటకిలా జానకి కస్సుమని 'ఏందయ్యో—కొన్నావులే గాని ఎల్లు. ఇసుమంటి మాటలాడక. ఎప్పుడన్నా బజారుచేసిన మొహవేనా—' అంది దురుసుగా. అంతా గొల్లుమన్నారు. అంతట్లోకే ఆ దారిని పోతూన్న మరోమనిషి నుద్దేశించి 'పోలయ్యా! గంపమీద చెయ్యేసెల్లు. కొనకపోతే మాన్లే—డబ్బుకీ పానానకీ లంకె. నీ సెయ్యి మంచిది బాబో!' అని వొక గావుకేక పెట్టి, చిన్నబుచ్చుకుని తిరిగి వెళ్లిపోతూన్న అహోబలరావు అమాయిక వాదాన్ని చూసి జాలిపడినదై దారి కడ్డంపడి 'రా అయ్యో! కోపగించి పోతావా తమ్ముడూ! కొనకుండాబోతే సచ్చి నీ కడుపు నుడతా' అని చెయ్యి బుచ్చుకు తీసికెళ్లి - 'ఉప్పు పులుసు తినే పానానికి కోపం రాదయ్యా? నీ రాళ్లు తక్కెడ తప్పంటివే? నీ అప్పను కానా—నాను తప్పుడుముండనేగా నీ వూసు—'

అహోబలరావు నవ్వి - 'అప్పా! నువ్వు మంచిదానివేలే.' అన్నాడు. 'అట్టాగను బాబూ! నీ నాటి దొరబాబులు కోపగిస్తే జానకి సచ్చేనా-బతికేనా—'

కూరలన్నీ తూచాక డబ్బులిస్తోంటే జానకి అంది.

'రోజూ యిటేరా తమ్ముడూ. డబ్బులియ్యాల గాకపోతే రేపియ్యి. నీ దయుండాలి గాని జానకి డబ్బే యేటి కెదురీత్తుంది.'

అహోబలరావు వెళ్ళొస్తానని యింటి ముఖం పట్టాడు. ఈ ఆప్యాయతను అత నిదివరకు ఎక్కడా చవిచూడలేదు. ప్రపంచంలోని యిన్ని ముఖాలు, ముఖానికో మనస్తత్వం, చొప్పున వుంటూంటే జానకిని దేంట్లో జేరిస్తే బాగుంటుందో అతని కెంతకూ తట్టలేదు.

9

అహోబలరావును ఉద్యోగంలో నుంచిపూడ పెరికేయత్నంలో విజయం మనది కాబోతున్నదని ప్రసాదరావు శంఖారావం చేసి వెళ్లాక ముఖ్యంగా ఆనందించినది విజయ తల్లి. దమయంతి విచారంగా 'చూడండి.' ఒకరినోటివద్ద అన్నాన్ని అధికారమనే చిన్నబెడ్డతో పడగొట్టడం మహాపాపం సుమండీ. పదిమంది కలయిల్లు ..' అని వాపోతుంటే తల్లివిసవిసా చేతు లాడించుకుంటూ' 'రైల్లో నాకు జరిగిన అవమానం యింతా—అంతా, పుస్తకాలూ కాగితాలు పెట్టిలోంచి గిరవాటేస్తానంది ఆతింగరది. వాడో—ముక్కు పచ్చలార నిదాన్ని ఆడబిడ్డను నడి రోడ్డులో పడగొట్టి అవమానపరుస్తాడూ? స్త్రీలజోలికి పోయినవాళ్లు అనుభవించాల్సిందే. పెద్దా చిన్నా గౌరవ మర్యాదలెన్నకుండా ప్రవర్తించినందుకు కావలిసిందేయీ ప్రాయశ్చిత్తం.' అంటూ తన అక్కసును వెళ్లబోసింది. దమయంతి చిన్నబుచ్చుకున్న ముఖంతో అక్కడనుంచి వెళ్లిపోయింది. ఇంతవరకూ వచ్చాక మనం చేస్తున్నది పాపమేమో అనే చింతవిజయకు కూడా కలిగింది. లైబ్రరీనుంచి తెచ్చిననవలను పూర్తిచేద్దామని పుటలు తెరిచి చదవబోయే సరికి సత్యాహింసలు—ప్రపంచ శాంతిమీద చెమటోడ్చి ఉపన్యాసమిచ్చే అహోబలరావు దీనవదనమే మాటిమాటికి విజయకళ్లముందు నాట్యమాడసాగింది. పైకిచూస్తే నభోమండలాననల్లటి కారు మబ్బులగుంపులు అక్కడక్కడ విచ్చి తెల్లతెలబడ్తూ కదుల్తూ గోచరించాయి. కాలేజీలకు ఆఫీసులకు వెళ్లేటైమయింది. అది కుర్రవాళ్లు వడివడిగా

గడ్డాలకు సబ్బురాసి నాస్నాలు భోజనాదికాలు పూర్తిచేసుకునే వేళ...కొందరమ్మాయిలప్పుడే ముస్తాబులకు చివరితీర్పు లిచ్చే సమయం. విజయకు గుండెల్లో గుబులొచ్చిపడింది. రేపు తనకా కాలేజీతో ఋణం తీరిపోతుందని తెలియని అప్పో బలరావు చివరి ఉపన్యాసంతను వినటానికెళ్ళాలి. వెళ్ళి అక్కడ కూర్చోటానికి తనకెంత యినుములాటి కఠినహృదయం కావాలి. రేపు అతను అంగోలక్కణా అని ఉద్యోగం పోయి యేకుస్తాసు. అతడి క్రొత్త సంసారం కాకులికీ గ్రద్దలకీ అవుతుంది. ఆ కాకులూ గ్రద్దలూ ఎవరు? విజయగుండె చప్పున ఆగినట్లయింది.

కాలేజీకి వెళ్ళటంకోసం తీసిన పుస్తకాలు బల్లమీద గిరాటువేసి చేతుల్తో ముఖాన్ని కప్పుకుని కూలబడిపోయింది కుర్చీలో విజయ. కిటికీలోంచి క్రిందకు చూస్తే బకులగోడను చార్లవేసి వుంచిన తుక్కుతుక్కైన లేడీసైకిలు 'క్రోధం బహు చెడ్డ వస్తువు సుమా' అని హెచ్చరిస్తోంది. విజయ దిగాలు పడ్డ ముఖంతో అటూ యిటూ తిరుగాడుతూండటాన్ని గమనించిన దమయంతి 'కాలేజీకి టైము కాలేదుటే—లేచి అన్నానికి రా' అని ఒకటికి రెండుమార్లు కేకేసింది. విజయ లేచి వంటయింటి గుమ్మంలోకొచ్చి 'ఈవాళ కాలేజీకి ఎల్లా వెళ్ళను? వెళ్ళలేనే అక్కా—' అంది కాలితో నేలను వ్రాస్తూ. సరిగ్గా యిదే సమయానికి విజయ తల్లి చిన్న కూజాబిందెను నీళ్ళతోసహా ఎత్తి కుదేసి లోనికి రొప్పుతూవచ్చి 'అదే—అదే...అది వచ్చిందే—యింట్లో ఎవరూ లేరే. ఎల్లాగే బాబూ!' అని కంగారుగా యిటూ అటూ చూసింది. దమయంతి చెరగు మీదకు లాక్కొని వీధిలోకొచ్చింది. వెనకాలే విజయ నెమ్మదిగా అడుగులో అడుగేసుకుంటూ మెడ రిక్కించి ముందుకు చూసింది.

గేటు వొత్తిగించి నవ్వుతూ అలివేలు 'క్రొత్త చుట్టాన్ని. ప్రసాదరావుగారి మరదల్ను పరిచయం చేసుకుపోదామని వచ్చాను.' అంది.

దమయంతి 'రండి.' అంటూ ఎదురుగా వెళ్ళి 'మీవారు కాలేజీలో లెక్చరరు గదూ' అని చేయి పుచ్చుకుని మెట్లమీదనుంచి నడిపించుకెళ్ళింది. విజయ తల్లి ఖంగారుగా వెనకనుంచి విజయను జబ్బ పుచ్చుకు లాగుతోంది లోనికొచ్చెయ్యమని. విజయ తల్లిని విదల్చుకొని హాలులోకి వచ్చి పచ్చటి పసిమి రంగుఛాయతో మెరుస్తూన్న అలివేలు రూపాన్ని తీర్చినట్లు కట్టిన ఆమె కెంపురంగు చీరను, ముఖాన్న శుభసంపత్కరచిహ్నంగా దివ్యమంగళకరంగా కనుపిస్తూన్న కుంకుమనూ, ఆశ్చర్యంతో చూడసాగింది.

దమయంతి 'ఈ అమ్మాయే. మీవారి శిష్యురాలు.' అంటూ పరిచయం చేయబోయింది. అలివేలు 'గట్టి శిష్యురాలే—విజయ కదూ మీ పేరు. మీరే కాలేజీలో పని చేస్తున్నారనుకొని మావారు పొరబడి ఒక క్లాసు వదిలేసారట. నిజమేనా?' అంది నవ్వుతూ అలివేలు.

విజయ 'నిజమే............' అనేసి దగ్గరసా వెళ్ళి ఆమెలోకి చూడసాగింది. అలివేలు దేనికోసమో వెతుకుతూన్నట్లు చూసి 'ఏరిమీ అమ్మగారేరి? వారి యెడల కొంచెందురుసుగా ప్రవర్తించాను. క్షమించమని అడగాలి.' అంటూ లేచింది.

అప్పటికి విజయతల్లి సొట్ట పోయినబిందెను మెల్లగా వంకరలు తీరుస్తోంది. అలివేలు చప్పున ఆవిడ రెండు చేతుల్ని పట్టుకుని 'పిన్నిగారూ! చిన్నవాళ్లను మీరు క్షమించాలి. అప్పుడు కొంచెం దురుసుగా ప్రవర్తించినమాట నిజమే. ఇప్పుడు మీ స్నేహం కోరివచ్చాను.'

విజయ తల్లి క్రిందు మీదై 'హా హా హ్హా!' అని మాత్రం అనగలిగింది. దమయంతి 'మాయిల్లు చూద్దురుగాని రండి.' అంటూ వంట యింటిలోనికి తీసుకుపోయి పీటవేసి కూర్చోబెట్టి పుట్టింటా రేపూరో అన్నీ వాకబులు చేయ నారంభించింది. తన పుట్టినిల్లు రాజమండ్రి అనీ తన తండ్రి హైస్కూల్లో మాస్టరనీ అన్నీ చెప్పాక విజయకేసి తిరిగి 'మిమ్మల్ని మాట్లాడించటం ఎట్లాగో నాకు తెలియడం లేదమ్మా. ఎందుకనంటే నాకు వచ్చినచదువు చాకలిపద్దుల వరకే—అంతే ఇవ్వాళ మీరు బడికిపోలే నట్లుంది. బడేవిటి నా మొహం! కాలేజీ అనాలికా మోసు'

విజయకీమాటు నవ్వు వచ్చింది నిజంగా. 'వొంట్లో ఏమీ బాగాలేక వెళ్ళలేదండీ.' అంది.

దమయంతి కాఫీ తెచ్చియిచ్చింది. విజయ దొడ్లోనని పూలుకోసుకొచ్చి 'యిందయివి తీసుకోండి.' అంది. అలివేలు కొంచెం. గంభీరంగా 'అమ్మా నేను నిజంగా నిన్నొకటి యాచించటానికి వచ్చాను. ఆతిథ్యాల్ని స్వీకరించటానికి రాలేదు. కాని మీ మంచి మనస్సులతో యిస్తే అది ఎట్లా కాదనను?' పూలుతీసుకుంది. దమయంతి 'ఎందుకండీ అట్లా అంటారు? అదిచిన్నపిల్ల దానికేం తెలుసు?' అలివేలు నవ్వి 'ఇప్పుడీమె యెంత చిన్నపిల్లో యింతకన్నా పదిరెట్లు పసిపిల్లడొకడున్నాడు మాయింట్లో. అతని చేష్టలవల్ల మీకేమన్నా కష్టంనష్టాలు కలిగితే మన్నించమని అడగటంకోస వచ్చాను. ఆయనకేమీ తెలియదు. నాకు తెలియనిది

ఆయనకు తెలిసినదల్లా ఆ చదువే.' అని విజయ రెండుచేతులూ పుచ్చుకుని 'యీ చిన్న అక్క కోర్కెను మన్నించవా' అని అడిగింది.

10

కాలేజీనుంచి 'ఆదరా బాదరా' యింటికొచ్చే సరికి గుమ్మానికి పెద్ద తాళం వొకటి వేసివుంది. అహోబలరావుకి అటువంటి సమయంలో మొగుడనే వాడికి ఎంత కోపం వస్తుందో అంత కోపం వచ్చింది. ఐతే ఆ కోపం ఎట్లాగన్నా బహిర్గతం కావాలి? మరొక అసందర్భం ఏమిటంటే 'తను ఎక్కడికీ కదల వద్దని వార్నింగ్ యిచ్చాడా'యె. అప్పటికీ తన మాట కెదురుతిరిగి వెళ్లిపోయింది. అహోబలరావుకి బాగా తెలుసు. తను అనుకున్న పని అలివేలు చేసితీరుతుందని. ఆ వాళ్ళ కొంపకు పడిపోయినట్లుంది. వెళ్లి ఏమని చెప్పివుంటుంది. తన భర్త శుద్ధ తెలివితక్కువ వెధవనీ, తనే మహా గడుసుదాన్ననీ చెప్పివుంటుంది. ఇవన్నీ చెప్పి ఆ అమ్మాయిని రిపోర్ట్‌ను ఉపసంహరించుకోమని అడగటానికే వెళ్లివుంటుంది. ఎంత అవమానకరమైన పని! ఈ భూప్రపంచకంలో మొగుడనే వాడి అజమాయిషీలో వున్న ఆడది చేయవలసినపనులేనా...ముష్టికి బైలుదేరింది. ఛీ! సుప్రసిద్ధ కాలేజీ లెక్చరరు అహోబలరావు పరువంతా మంటలో కలిసిపోయింది. అయిపోయింది—యింకా కాలేజీ లెక్చరరేమిటి తను? రేపో ఎల్లుండో ఊస్టింగ్ వస్తుంది. ఎందుకొచ్చిన బ్రతుకు? ఛీ! రేపు యీ వూళ్లో ఏ ఆధారాన్ని నమ్ముకుని వుండటం? అతని కళ్ల ముందు భూమి రోడ్డు రోడ్డుమీద మనుష్యులు అంతా గిరగిరా తిరుగుతున్నారు. డబ్బు లేక అగచాట్లు పడే వేలాది అసంఖ్యాక భారతప్రజల హీన చరిత్ర పుటలు అతని మనఃఫలకాన గబగబా కదుల్తున్నాయ్. కేవలం హైన్యమే అతని కళ్ళముందు తాండవమాడివుంటే పరవాలేకపోయేది. అటువంటి హీనస్థితి తనకు వచ్చేసినట్లే—వచ్చి ఎంతో కాలమైనట్లే ఫీలయ్యాడు. అప్పుడిక అలివేలు తన చెప్పు చేతల్లోంచి కట్టలు త్రెంచుకునే ప్రమాదకరమైన వస్తువులా అతనికి గోచరించింది. 'నిజమేరా అబ్బాయీ!' అన్నట్లు చింతచెట్లు జడలు విరబోసుకుంటున్నాయి. చీకట్లు ముసుర్తున్నాయ్. అహోబలరావు పళ్లు పటపటా కొరికాడు. వెర్రిఆవేశ మెత్తిపోతోంది. గుమ్మంలో చతికిలబడి గుడ్లు పెద్దవి చేసుకుని మనస్సు అన్యాక్రాంతం చేసి చూడసాగాడు. అలువంటివాడికి చూపు యేమి ఆనుతుంది? ఎదురుగుండా రిక్షా ఆగటం అందులోనుంచి మనుష్యులు. తన వైపుకు రావటంకూడా అతనికి తెలియదు. బాగా దగ్గరగా వచ్చి తలుపుతాళం తీస్తుండగా తెలివొచ్చింది అహోబలరావుకి. ఆ మనిషి అలివేలులా గనుపించి వూచిపుచ్చుకు లెంపకాయ కొట్టాడు. 'అమ్మా!' అని అలివేలు గోడమీదకు వ్రాలింది. గోడనున్న మేకు కణతలకు తగిలి గాయమేర్పడింది. ఇది గమనించని అహోబలరావు 'ఎక్కడ కెళ్లావే—రాక్షసీ? వెళ్ళొద్దన్నానా—అని మళ్లీ చేయెత్తాడు. వెనక నుంచి అతని ఎత్తినచేతిని ఎత్తినట్లే ఒక అమృత హస్తం గట్టిగా పట్టుకుంది.

అప్పుడు అహోబలరావు ఆ అమృతహస్తాన్ని తనవైపుకు త్రిప్పుకుని కళ్లలోకి కళ్లు పెట్టిచూశాడు. వి...జ...య. గప్పున చేయివదిలేసి 'వి...జ...యా అని వెనక్కు గెంతాడు. గుమ్మందగ్గర కూలబడ్డ అలివేలు కుడిచేత్తో కణతపొత్తుకుంటూ—'ఇక పరిహాసం చాలించండి. మా చెల్లెల్ని రెండవమారు అవమానించదల్చుకున్నారా? వచ్చి తలుపుతీసి దీపం వెయ్యండి.'

అహోబలరావు కిక్కురు మనకుండా తాళం తీసిలోపల ప్రవేశించి లైటు వేశాడు. అలివేలు చెంపనుండి నెత్తురు కారుతోంది. విజయకోపంగా మాస్టారికేసి చూసి 'నేను వెళ్లిపోతాను. అక్కయ్యా తలకు కట్టు కట్టుకో' అంది. అలివేలు చేయిపుచ్చుకుని 'మరోమాటు మా సంసారాన్ని చూద్దువుగాని కాని వొక్కర్తివే వెళ్లలేవు. దయచేసి మీ రామెను యింటివరకూ దిగబెట్టి రారూ? ఏమిటి అట్లా చిన్న బుచ్చుకున్నారే నిల్చోని. నాకు దెబ్బ తగిలిందనా—యీవాళ నాకెంత ఆనందంగా వుందని. ఈ బాధను నేనెంతో పౌరుషంగా అనుభవిస్తాను. వెళ్ళండి.' అని బ్రతిమాలింది.

అహోబలరావు విజయను వెంటబెట్టుకొని వెళ్తున్నాడు. విజయ యిక వుండబట్టలేక యింటిదాకా వెళ్లాక 'మాస్టారూ—ఆవిడ మిమ్మల్నెంత యిదిగా ప్రేమిస్తోందో మీకు తెలుసా?' అని అడిగింది. 'ఆమాటనకు విజయా ప్రేమ ఎట్లాటిదో నాకిప్పటికీ తెలీదు.' అన్నాడు. విజయ అతని ముఖానికేసి తేరి పారచూసింది. అప్పటికే అతని ముఖం చెరువయి చెంపలన్నీ తడిసిపో ఉన్నాయి.